

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ І ПРАВА**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:
Завідувач кафедри,
д. е. н., професор
_____ О.П. Величко
« ____ » _____ 2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за освітньо-професійною
програмою «Менеджмент» зі спеціальності 073 «Менеджмент»
на тему: УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНОЮ
ЛОГІСТИКОЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Здобувач

Пшенічна В.В.

**Науковий керівник,
к.е.н., доцент**

Савенко О.А.

Дніпро – 2021

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту і маркетингу

Кафедра менеджменту і права

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня-професійна програма: «Менеджмент»

Освітній ступінь: «Магістр»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри: д.е.н., професор

О.П.Величко

« ____ » _____ 20 року

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу магістра студентці

ПШЕНІЧНИЙ ВІТІ ВІТАЛІЙНІ

- Тема роботи** «Удосконалення управління забезпечувальною логістикою аграрного підприємства»,
керівник роботи Савенко Олена Анатоліївна, к.е.н., доцент,
затверджені наказом ректора ДДАЕУ від « ____ » _____ 2020 р. № ____.
- Строк подання студентом роботи** – 05 лютого 2021 року.
- Вихідні дані до роботи:** річні звіти селянського (фермерського) господарства «Дубравушка» Васильківського району Дніпропетровської області за 2018 - 2019 роки, виробничо-фінансові плани, діючі схеми організаційної структури та структури управління, основні економічні показники фінансової і господарської діяльності, бухгалтерська документація, спеціальні літературні джерела.
- Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань які потрібно розкрити).** 1. Теоретичні основи управління логістичним забезпеченням аграрного підприємства. 2. Сучасний стан логістичної системи управління підприємством 3. Шляхи удосконалення управління забезпечувальною системою логістики підприємства. 4. Висновки та пропозиції.
- Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
 - Основні економічні показники виробництва підприємства (таблиці).
 - Динаміка складу та структури товарної продукції.
 - Середньооблікова чисельність працівників.
 - Існуюча організаційна структура та структура управління.
 - Структура витрат на виробництво продукції в С(Ф)Г «Дубравушка».
 - Структура основних виробничих фондів підприємства.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: «15» листопада 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми і об'єкта дослідження, розробка плану і графіку написання дипломної роботи	Листопад 2019	
2.	Збір первинного матеріалу	Листопад 2019- Грудень 2019	
3.	Вибір і опрацювання літературних джерел. Теоретичний розділ роботи	Грудень 2019 квітень 2020	
4.	Аналіз виробничо-економічної діяльності підприємства та написання аналітичного розділу роботи	Травень-Серпень 2020	
5.	Розрахунок та написання проектного розділу	Вересень- листопад 2020	
6.	Написання висновків та пропозицій	Грудень 2020	
7.	Підготовка доповіді та ілюстративного матеріалу до захисту роботи	Січень – лютий 2021	

Студентка _____
(підпис)

Пшенічна В.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Савенко О.А.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління забезпечувальною логістикою аграрного підприємства»

Дипломна робота магістра: 90с., 11 рис., 23 табл., 6 додатків, 60 літературних джерел.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є процес формування ефективної системи логістичного управління ресурсного забезпечення селянського (фермерського) господарства «Дубравушка».

Предметом дослідження є система теоретичних методологічних та організаційно-економічних аспектів логістичне управління забезпечення ресурсами підприємства.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи логістичне управління ресурсним забезпеченням підприємства.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну базу дослідження склали положення економічної теорії, а також загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, теоретичні положення логістики, законодавчі та нормативні акти України, монографії та статті провідних науковців. Використано загальнонаукові та спеціальні методи досліджень: абстрактно-логічний, наукового узагальнення монографічний, експертних оцінок, графічного аналізу, економіко-статистичний, економіко-математичний та інші.

В роботі опрацьовано пропозиції з удосконалення логістичного управління забезпечувальною системою підприємства на основі сучасних підходів та прогресивного досвіду.

Результати досліджень дипломної роботи впроваджено в діяльність селянського (фермерського) господарства «Дубравушка» Васильківського району Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Логістичне управління, забезпечення, забезпечувальна логістика, управління ресурсами, операційна діяльність, логістична концепція, логістичні системи, інтеграція, матеріальний потік.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

Логистическое управление, обеспечение, обеспечительная логистика, управление ресурсами, операционная деятельность, логистическая концепция, логистические системы, интеграция, материальный поток.

KEYWORDS

Logistics management, support, supply logistics, resource management, operating activities, logistics concept, logistics systems, integration, material flow.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Сутність та основні категорії забезпечувальної логістики аграрних підприємств.....	9
1.2. Управління та забезпечення діяльності підприємства матеріальними ресурсами	19
1.3. Методичні аспекти забезпечення та використання запасів на підприємствах	24
Висновки до розділу 1	37
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	31
2.1. Організаційно–економічна характеристика діяльності підприємства	31
2.2. Оцінка ефективності забезпечення логістичної діяльності підприємства матеріальними ресурсами	41
2.3. Дослідження ресурсовикористання підприємства	48
Висновки до розділу 2	56
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ ЛОГІСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	57
3.1. Оптимізація логістичної стратегії управління забезпеченням ресурсами підприємства	57
3.2. Удосконалення системи логістичного забезпечення діяльності підприємства матеріальними ресурсами.....	68
3.3. Прогнозування економічної ефективності запропонованих заходів.....	77
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасній економіці величезна кількість факторів які характеризують теперішній стан переконують підприємства переглядати та змінювати власні принципи та підходи до управління. Темп розвитку ринкових відносин стає більш динамічним, а власний життєвий цикл продукції, що виробляється підприємствами скорочується. При цьому існує стійка тенденція до глобалізації ключових ринків, і це стосується як промисловості так і аграрного бізнесу. Використання обмежених ресурсів, зокрема матеріальних та фінансових, високі вимоги до екологічності, якості продукції та рівня сервісного обслуговування від сучасних підприємств максимально швидко, якісно, точно, доцільно, з найкращими умовами та за прийнятною ціною задовольняти вимоги споживачів. Очевидно, підприємства стикаються з проблемою коли старі, традиційні системи управління вже не справляються з сучасними викликами які ставить перед підприємствами ринкова система. Підприємство повинно бути одночасно ефективним, гнучким і міцним, мати змогу швидко орієнтуватись за умов ринкових змін.

Такі вимоги змушують керівників сучасних підприємств застосовувати нові підходи до управління та забезпечення свого бізнесу, серед яких чільне місце займає логістика, яка сьогодні охоплює без виключення всі елементи системи забезпечення, в тому числі матеріальні, інформаційні, фінансові та інші види ресурсів.

Система забезпечення створюється з метою організації умов для будь-яких процесів які відбуваються в операційному середовищі підприємства. Відповідно логістичне забезпечення супроводження бізнесу через виконання специфічних операцій - це одне з ключових елементів підприємницької логістики.

Запровадження системи управління забезпечувальною логістикою дозволяє убезпечити бізнес від непередбачених негативних ситуацій, які

трапляються в операційній діяльності навіть найпотужніших світових компаній, при цьому однією з ключових сфер дослідження та опікування цієї системи є сфера управління матеріальними ресурсами чи запасами.

Раціональна та сучасна система управління забезпеченням матеріальними ресурсами повинна враховувати низку економічних особливостей, а також ж ряд факторів, що впливають на їх створення і використання. В той же час облік факторів вимагає врахування посилення впливу мікро і макросередовища підприємства, що в свою чергу дозволяє здійснювати планування і оцінку використання ресурсів з метою забезпечення потреб виробництва. А також система повинна врахувати потребу ресурсів, яка дозволить ефективно використовувати потужності підприємства і забезпечувати ритмічну роботу, а основною умовою реалізації даного положення є безперервний динамічний контроль синхронності ресурсного забезпечення підприємства його потребам. В той же час надмірна кількість матеріальних запасів може призвести до невиправданих надмірних витрат.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи логістичне управління ресурсним забезпеченням підприємства.

Для досягнення поставленої мети ти в дипломній роботі було визначено наступні завдання:

1. Дослідити теоретичні основи логістичного управління ресурсним забезпеченням в господарській діяльності підприємств.
2. Проаналізувати сучасний стан логістичної системи управління підприємством
3. Розробити та запропонувати шляхи вдосконалення логістичного управління забезпечувальною системою підприємства.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є процес формування ефективної системи логістичного управління ресурсного забезпечення селянського (фермерського) господарства «Дубравушка».

Предметом дослідження є система теоретичних методологічних та організаційно-економічних аспектів логістичне управління забезпечення ресурсами підприємства.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну базу дослідження склали положення економічної теорії, а також загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, теоретичні положення логістики. В роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи досліджень: абстрактно-логічний, наукового узагальнення монографічний, експертних оцінок, графічного аналізу, економіко-статистичний, економіко-математичний та інші.

Інформаційну базу роботи склали вітчизняні та зарубіжні аналітичні і статистичні видання з економіки, фундаментальні розробки провідних вчених з проблем управління та логістики, монографії та статті провідних науковців, матеріали статистичної та фінансової звітності господарства, положення та інструкції С(Ф)Г «Дубравушка», нормативні та законодавчі акти України, дані мережі Internet, власні аналітичні розрахунки. Обробка даних здійснювалась за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що запропоновані моделі можуть бути використані в поточній управлінській діяльності підприємства з метою оптимізації логістичних витрат.

Апробація результатів дипломного дослідження. Наукові положення основних результатів дослідження та їх практичне застосування обговорювалися на XI Міжнародній науково-практичній Інтернет - конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, 2020 р.).

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Дипломну роботу викладено на 90 сторінках, вона містить 23 таблиць, 11 рисунків та 6 додатків. Список використаних джерел складає 60 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1. 1. Сутність та основні категорії забезпечувальної логістики аграрних підприємств

Сучасна історія управління підприємницькою діяльністю в ринкових умовах містить велику кількість різноманітних спроб пошуку кращої системи управління, яка б забезпечила стійку тенденцію продуктивного розвитку підприємств та стабільного зростання його конкурентоспроможності. В 50-ті роки минулого сторіччя науковцями в сфері менеджменту економіці був запропонований новий, і як виявилось прогресивний варіант управління підприємствами, що базувався на системному підході і називався логістикою. Сьогодні логістичні підходи управлінської діяльності є базовими для домінуючої більшості великих підприємств як світової економіки так і України зокрема.

Системний підхід при цьому уособлює в собі безперервність, послідовність та потоковість управлінських дій, які в більшості випадків, за рівних умов дозволяють підприємством досягти конкурентних переваг.

Логістичний підхід до управління підприємством передбачає забезпечення раціоналізації управлінських дій керованої системи. Зокрема це досягається інтеграцією окремих частин управлінського механізму до яких входять економічний, інформаційний, технологічний, технічний та методологічний рівні.

Логістична система існує і функціонує з врахуванням змінних, залежностей та співвідношень певних економічних явищ, які виступають в ролі законів оперування такими системами. Іншими словами, логістична діяльність побудована на основі певних правил, відхилення від яких небажане так як шкодить самій системі.

В світовій та європейській практиці існує зведення, яке складається з шести так званих правил чи законів логістики, або «логістичного міксу», за аналогією з «маркетинговим міксом», які формують її мету (рис. 1.1.).

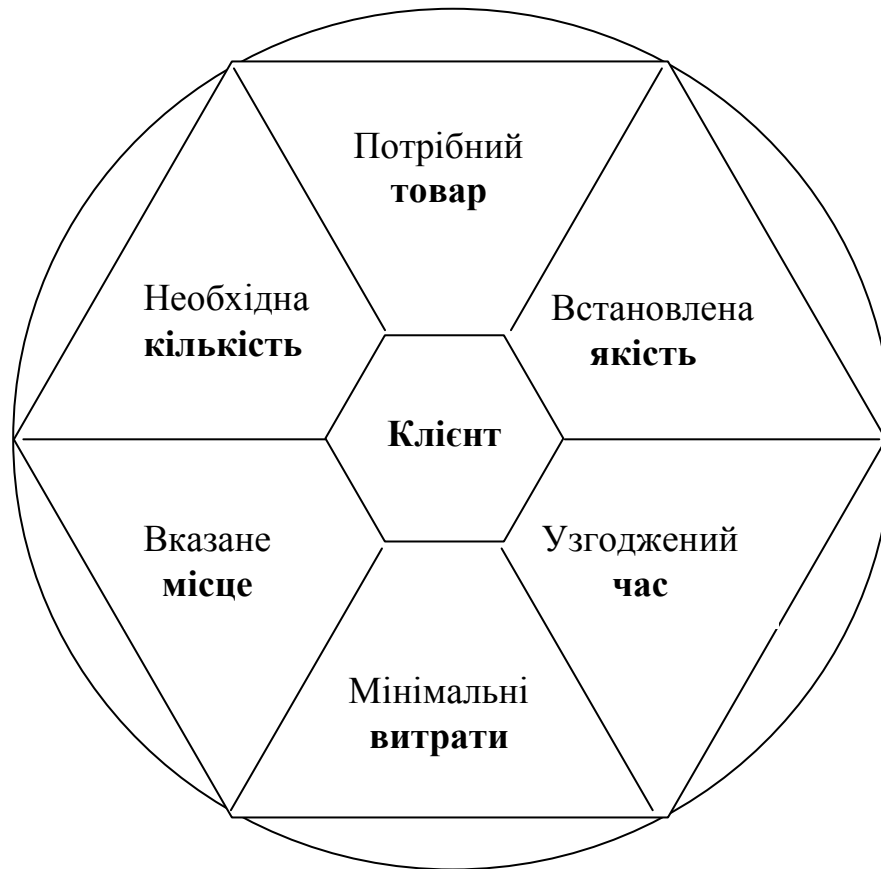

Рисунок 1.1 – **Основні правила логістики**

Тільки виконання всіх шести правил логістики дозволяє забезпечити планований результат, досягнути місії та кінцевої мети логістичної діяльності. За умови виконання всіх зазначених "законів" логістика має сенс як практична сфера діяльності. Тільки за таких умов буде забезпечена раціональність, результативність та економічність системи.

Загальна мінімізація логістичних витрат досягається завдяки оптимізації наскрізних матеріальних потоків, а правила логістики за даних умов, є алгоритмом. Логістичне управління раціоналізує рух матеріальних потоків завдяки синхронізації та цілеспрямованості управлінського впливу. Логістичне управління спрямоване на досягнення стратегічних і тактичних завдань в розвитку підприємства, а відтак, через інвестиційну, інформаційну, кадрову, фінансову та інвестиційну сферу сприяє реалізації загальної стратегії

підприємства. Саме тому метою логістичної діяльності є реалізація і взаємоузгодження економічних інтересів всіх учасників бізнес-процесів. В той же час вагомою складовою відповідної діяльності є упередження нерационального використання будь-якого виду ресурсів та пошук оптимальних варіантів його застосування.

Виходячи з теоретичних положень зазначимо, що поняття забезпечувальна логістика використовується досить широко, але її розуміння в багатьох сферах неоднозначне. Так, що стосується аграрної сфери, дослідженням цього поняття займався О.П. Величко, який, розглядаючи сутність агрологістики з функціональних позицій, розподілив логістичну діяльність на раціоналістичну та забезпечувальну, визначивши останню, як частину логістики що досліджує процеси забезпечення виробничого бізнесу та інші логістичні утворення пов'язані з ним (рисунок 1.2).

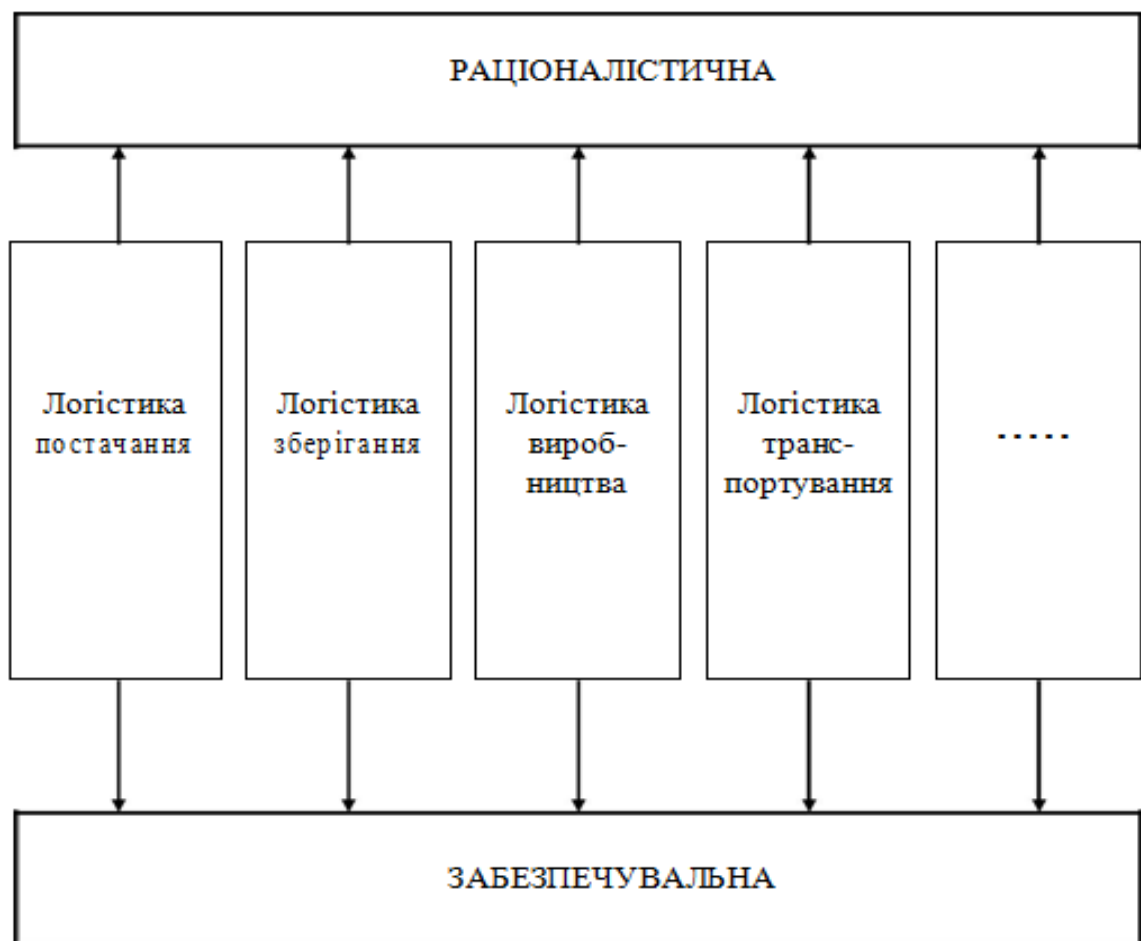

Рисунок 1.2 - Основні типи функціональних логістик підприємства [5]

Варто зазначити, що будь-який учасник ринкових відносин обов'язково використовує ресурси для свого розвитку та функціонування, і від того наскільки раціонально є система їх забезпечення та застосування, імовірно наскільки і буде ефективно діяти підприємство. Фактично, під час виробничо-технологічного циклу підприємства використовують матеріальні нематеріальні ресурси, інвестиції та інші активи які являються складовими частинами виробничої діяльності підприємства.

З позиції логістики, виробництво - це безперервний процес руху потоків, перш за все матеріальних (наприклад сировини від моменту закупівлі до реалізації готової продукції), і завданням забезпечувальної логістики є організація такої системи, яка б забезпечила безперервність цього руху.

Матеріальні ресурси в виробничій системі традиційно нормуються, тобто встановлюється норми їх закупівлі, терміни постачання, тривалість виробничого циклу, розмір залишків, обсяги та місця зберігання, що є обов'язковою умовою концепції управління запасами.

Оскільки основним завданням логістики є управління матеріальними потоками, то це і визначає суть діяльності у сфері забезпечення. Враховуючи що потоки можуть мати різну природу і походження, своєрідні функціональні та галузеві особливості, їх початкову оцінку проводять починаючи з матеріальних потоків, які в свою чергу, окрім зазначених характеристик, можуть набувати динамічного стану або статичного.

В теорії логістики статичний стан матеріальних потоків визначають як запаси. Таким чином, логістика запасів в займає є одне з провідних місць в логістичній системі будь-якої організації і економіки взагалі.

Створення та забезпечення управління матеріальними запасами, як правило вимагає великих інвестицій, тому саме ця категорія найчастіше і визначає кредитно-фінансову політику підприємства.

Управління підприємством матеріальними ресурсами чи запасами як правило переслідує декілька основних цілей:

1. Повноцінний та детальний облік

2. Точне та повне врахування всіх рухів потоків матеріальних ресурсів
3. Встановлення обґрунтованих нормативів накопичення та застосування матеріалів
4. Реалізація непотрібних матеріальних активів з метою відновлення обігових коштів

Успіх підприємства в конкурентній боротьбі часто залежить від правильної побудови системи управління забезпечувальною логістикою та системи управління матеріальними ресурсами зокрема. Це досягається шляхом реалізації наступних моментів:

- зниження витрат на забезпечувальну систему;
- скорочення часу на постачання товарно-матеріальних цінностей;
- реалізація можливостей термінового забезпечення;
- підвищення якості виробництва продукції;
- підвищення показників продуктивності, тощо.

Система управління запасами користуються загальними принципами та функціями менеджменту та логістики, такими як планування, організування, облік та контроль. Ці функції тісно взаємопов'язані між собою. А витратність системи часто залежить від управлінських рішень, які приймаються по відношенню до використання вищезазначених методів. Метою пошуку раціональної комбінації функції та підходів щодо організації системи управління запасами є прагнення отримання адекватних та необхідних даних про новий стан всієї системи і оцінку ефективності її функціонування.

В цілому, керування запасами це особлива частина політики керування підприємством, ключова мета якої відображається в реалізації перманентного процесу виробництва та збуту товарної продукції, а також скорочення загальних затрат.

Ціль утворення та форми запасів можуть бути диференційованими відповідно до особливостей функціонування відповідної організації. Розмір запасів, місце їх складування та зв'язок з покупцями багато в чому визначають результативність функціонування матеріальних потоків організації. Не

враховуючи великий склад властивостей за якими диференціюють запаси, часто використовується їх класифікація за відповідністю окремим логістичними операціям (загальні, операційні запаси, запаси забезпечення, постачання і т.п.) або функцій, що ними реалізуються (головні та другорядні, допоміжні).

На даний період розвитку логістики, ключовими концептуальними принципами в галузі управління запасами вважають:

1. Застосування концепції системного підходу при вирішенні логістичних задач;
2. Генерування рішень на базі економічних погоджень;
3. Обрахунок витрат на шляху всього логістичного ланцюга;
4. Концентрація на логістичних принципах в керуванні, як ключового аспекту піднесення конкурентоздатності виробництва.

В той же час, велика кількість вітчизняних підприємств сповідують традиційні принципи та концепції в управлінні запасами, що трактують запаси як локальний аспект виробництва. Відповідно можна зробити висновок, що даний підхід акцентує увагу лише на деяких частинах організації логістичної системи, не звертаючи увагу на взаємозалежність цих частин на всьому шляху руху матеріального потоку. Саме ця властивість є ключовим недоліком класичного підходу в керуванні запасами, адже, за оцінками експертів, близько 70-ти відсотків витрат на готову продукцію сільського господарства складають витрати, що відносяться до складування, зберігання, переміщення, тарування, сортування і таке інше [18].

Класичний підхід до керування запасами, як правило охоплює декілька ключових стадій:

1. Конкретизація властивостей використання продукції, які дають можливість здійснити оцінку можливостей використання в перспективі.
2. Обрання імовірних методів керування та конкретизація властивостей постачання.
3. Синхронізація властивостей закупівель та забезпечення з постачальниками на ринку.

4. Формування методик та правил для окремих рівнів функціонерів, та за кожною окремою частиною логістичного процесу.

Застосування логістичних принципів до керування запасами має за мету отримання виробництвом економічної вигоди за рахунок скорочення обсягу затрат на переважній більшості стадії виробничої діяльності. Для ринкових господарство є особливо необхідним реалізація виробничої діяльності з мінімальними затратами що досягається за умови застосування логістичний принципів до керування, які в першу чергу є розроблені для використання в динамічних умовах макросередовища, а по-друге, суттєво відрізняється від класичних принципів та підходів, що демонструє таблиця 1.3.

Таблиця 1.1 - Порівняння логістичного та традиційного підходів до управління запасами

Ознака	Традиційний підхід	Логістичний підхід
Управління	Управління підприємством здійснюється одноосібно та відокремлено. При цьому задача управління наскрізним матеріальним потоком не ставиться.	Управління здійснюється за принципом узгодженості. Матеріальний потік розглядається як наскрізний процес.
Умови ринку	Даний підхід передбачає функціонування підприємства на «ринку продавця», де попит перевищує пропозицію, і керівництво не має проблем із надлишковими запасами.	Даний підхід передбачає адаптацію підприємства до змін у попиті за рахунок створення кльккісної та якісної гнучкості виробничих систем.
Методи здійснення закупівель	Закупівлі здійснюються рідко, проте великими партіями.	Закупівлі здійснюються часто, проте маленькими партіями.
Планування запасів	За даного підходу здійснюються максимально можливий запас матеріальних ресурсів та готової продукції.	Даний підхід передбачає відмову від створення надлишкових матеріальних запасів. Запаси перебувають у формі резерву виробничих потужностей.
Методи збуту	Мета підходу: максимізація обсягу виробництва готової продукції.	Мета підходу: виробництво невеликих партій готової продукції без втрати конкурентоспроможності за рахунок відслідковування попиту та адаптивності виробничих систем.

З точки зору логістичного управління забезпеченням, запаси - це матеріальні потоки, що вже пройшли етап виробничо-господарської переробки, але ще не опинились у сфері реалізації. Відповідно запас це вид матеріального потоку що існує в конкретному місці і в певний час.

Відповідно, логістичний підхід в дослідженнях, розглядає управління запасами з позиції наскрізного процесу, що обмежено часовими та просторовими факторами. На основі відповідного підходу була сформована логістична концепція скорочення запасів, яка передбачає застосування наукових принципів до керування запасами, що в свою чергу дає можливість розрахувати раціональний обсяг запасів за оптимальних витрат на його зберігання. Доцільним рівнем запасів за цих умов вважається масштаб замовлення. Ключовою ідеєю даної теорії вважається те, що організація повинна зберігати лише такий обсяг запасів, якого вистачить для швидкої реалізації його потреб.

В цілому, відповідна теорія створена для компенсування всіх негативних моментів, зберігання надмірних обсягів запасів, зокрема великі фінансові витрати на переміщення та складування запасів, аморфна реакція на потреби покупців, реалізація багаторівневого процесу керування запасами, надмірне, понад планове виробництво, підвищення власних витрат на товарну продукцію і таке ін.

В останній час було винайдено декілька ефективних систем організації керування запасами на базі логістичних принципів. Система сконцентрована на вирішенні конкретних завдань виробництва та постачання оптимального обсягу запасів. До таких сучасних систем логістичної теорії її відносять наступні:

1. Система "Just_in_Time" або точно в срок, що має за мету залучення виробництвом ресурсів які воно потребує є в конкретному обсязі та у конкретний час. Ключовою метою вказаної системи є зменшення обсягу браку в організації, зменшення виробничого циклу, зменшення обсягу запасів та ліквідацію з виробничого процесу всіх функцій, що не підвищують вартість продукції. Разом з описаною системою, часто застосовується інформаційно-

аналітична підсистема канбан, що дозволяє інформаційно укомплектувати та систематизувати реалізацію мети системи Just in Time.

2. Організація забезпечення матеріальних потреб включає планування кількості запасів на трьох умовних рівнях: цільове планування диференціація ресурсів та управління постачанням. В підсумку утворюється замкнута циклічна система, яка повинна взаємоузгодження вимоги виробництва з іншими підрозділами організації.

3. Організація запитів відповідно до якої мої між організацією та контрагентом укладаються стратегічні угоди з ціллю забезпечення потрібними ресурсами у потрібний для організації час. Позитивним аспектом такої організації є формування конкурентних умов між постачальниками та їх ринковий, комерційний інтерес до участі в забезпеченні ресурсами.

4. Організація планових показників. Ця організація включає в свою систему перманентний аналіз споживацького попиту на товари поміж покупців, що дозволяє передбачати обсяг продаж, і відповідно створювати ти доцільне обсяги запасів для підприємства [24]..

Таким чином, дослідивши ключові характеристики керування запасами сільськогосподарському підприємстві, можна відзначити особливу важливість з даного питання. Керування запасами суттєва відбивається на системі логістичних операцій підприємства і вимагає результативної взаємодії між логістичними функціями та плануванням. Інакше кажучи, щоб забезпечити успіх в галузі керування запасами, організація можна пропонувати застосовувати логістичний підхід що базується на принципі «End-to-end supply chain view», або "E2E" (наскрізне бачення ланцюга постачання з кінця в кінець). Він передбачає керування поточковими логістичними системами, включаючи взаємоузгодження процесів планування та логістичного управління з ціллю забезпечення стійкого економічного результату. Відповідна схема зображена на рисунку 1.3.

Концепція окресленого підходу до ефективного керування запасами включає дві основні складові:

1. Конкретне визначення сфер відповідальності під час генерації рішень на стратегічному, тактичному та поточному рівнях;
2. Взаємоузгодження всіх елементів системи керування запасами.

Рисунок 1.3 - Схема системи управління запасами підприємства на основі логістичного принципу «E2E»

Отже, результати досліджень процесів керування забезпечувальною системою в сільськогосподарських підприємствах нашої держави, дає можливість зробити висновок, що на даному етапі розвитку економіки, стратегії керування запасами не забезпечують основні ринкові вимоги до сфери виробничо-господарської діяльності. Ключовою проблемою таких стратегій є незабезпеченість з концентрованого та системного підходу до створення та утримання запасів. При цьому важливо зазначити, що за такого підходу до керування запасами організація планування та фінансова діяльність виконуються розрізнено та не синхронізовано. Оптимізація запасів не досліджується як актив економічного процвітання та як фактор зростання

конкурентоздатності, що ви де тільки то зниження фінансових показників організації.

1.2. Управління та забезпечення діяльності підприємства матеріальними ресурсами

Керування запасами матеріальних ресурсів в сільському господарстві, як і в будь-якій іншій сфері - це система забезпечення раціонального обсягу і видів реальних ресурсів, які потрібні для виробничих потреб підприємства, а також забезпечення виконання стратегічного плану діяльності. Особливість керування запасами полягає перш за все в тому що виробництво це безперервний рух різноманітних видів ресурсів через виробничі процеси, які трансформують форму відповідних матеріалів, перетворюючи їх в кінцевий продукт.

Дослідження варіантів раціонального використання ресурсів має за мету отримання інформації про стан найважливіших ключових параметрів, що дають ґрунтовну і адекватну оцінку присутності в організації ресурсів різних видів і форм, з точки зору реалізації його конкурентоздатності, дозволяють провести оцінку ефективності управлінських рішень, що відносяться до створення портфеля замовлень на відповідні види ресурсів, знаходження резервів зростання ефективності застосування ресурсів, моніторинг та реалізацію заходів для їх відтворення.

Ключовою умовою реалізації планів виробництва її товарів, зменшує її вартості, підвищення прибутку та рентабельності є достатнє і своєчасне укомплектування виробництва сировиною та матеріалами відповідної номенклатури і якості та економічне застосування їх у виробничому процесі.

Розширення потреб підприємства в ресурсах може бути реалізоване традиційним, екстенсивним методом (купівля чи виробництво більшого обсягу сировини та енергії) або інтенсивним оптимальним застосуванням існуючих запасів у системі виробництва продукції).

Перший варіант призводить до росту витрат ресурсів в розрахунку на одиницю продукції, хоч, за деяких умов вартість виробництва при цьому може і зменшитись так як зростання обсягу виробництва веде до зниження питомої ваги постійних затрат. Другий варіант передбачає зниження витрат ресурсів і зменшення вартості одиниці товару. Раціональне застосування сировини, матеріалів та електроенергії, практично відповідає зростанню їх продукування.

Обсяги забезпечення виробництва ресурсами визначають співставляючи реальний обсяг оплачених ресурсів з необхідною їх потребою. Доцільно також здійснювати моніторинг за забезпеченістю необхідності постачання ресурсів контрактами на поставку та їх реальним виконанням.

Важливу роль відіграє якість поставлених контрагентами ресурсів, наявність у них сертифікатів стандартизації та відповідності технічним умовам, а також умовам контракту, тобто забезпечення документами, які дають гарантії покупцю про властивості ресурсів. Значна увага відводиться контролю реалізації поставок ресурсів чи матеріалів поставлених організації в межах кооперування чи держзамовлення.

В цьому процесі велике значення відіграють різноманітні параметри та фактори, такі як ритмічність поставок чи їх порушення, стан складських запасів матеріалів, відповідність реального обсягу запасів нормативним і таке інше. Як правило також проводять моніторинг стану запасів сировини і матеріалів ціллю виявлення залишків чи непотрібний їх видів.

Сфера керування запасами - це особливо складний і відповідальний сектор роботи. Від раціонального розрахунку обсягу запасів можуть залежати всі наступні і підсумкові результати функціонування виробництва. Ефективне керування запасами дозволяє збільшити швидкість обіговості капіталу і підняти ти його прибутковість, знизити оперативні затрати ти на зберігання та виділити з оперативного виробничого обігу певний відсоток капіталу з можливістю вкладення його в інші активи [42].

Вміння керувати операційними запасами відображається:

- в раціоналізації структури і кількості запасів;

- в скороченні затрат на їх сервіс;
- в реалізації ефективного моніторингу за динамікою їх змін.

Для раціоналізації операційних запасів в закордонній практиці застосовують різні моделі, однією серед яких найпопулярнішою є "Модель обґрунтовано економічного замовлення" - EOQ_model.

Математична система даної моделі ґрунтується на мінімізації загальних витрат на закупівлю і утримання запасів в організації. Такі витрати розподіляють на дві групи:

- 1) підсумок затрат на постачання продукції, разом затратами на переміщення і приймання продукції;
- 2) підсумок затрат на утримання продукції на складі організації (витрати на складське господарство, оплата працівникам, грошові витрати на сервіс капіталу вкладеного в певні види запасів і таке інше).

Суть цієї теорії досить проста чим значніше обсяг поставки і чим рідше здійснюється постачання тим менші затрати на отримання матеріалів. Але в той же час значна кількість одноразової закупівлі тягне за собою підвищення затрат на утримання продукції на складі, так як за даних умов зростає обсяг запасу в розрахунку на дні.

Як один із основних варіантів моніторингу обігу запасів в західних країнах найчастіше використовують ABC-аналіз та XYZ аналіз, що базуються на логістичному підході. ABC-аналіз вважається особливим методом, що застосовують в організації з метою визначення основних елементів і пріоритетних в сфері управління завдань, систем, сировини, контрагентів, найменувань товарів, ринків реалізації, категорій споживачів.

В організації моніторингу за динамікою змін обсягу запасів всі форми запасів розподіляють на три категорії з врахуванням їх цінності, кількості, частоти використання та форс-мажорних обставин чи проблем у разі неможливості їх отримати. ABC-аналіз концентрує увагу на динаміці змін основних категорій товарно-матеріальних цінностей.

Здійснюючи хуз-аналіз, ресурси диференціюють згідно до структури їх використання. До категорії X відносять ресурси, використання яких носить перманентний характер, до категорії Y- дискретний або сезонний, до категорії Z- нерегулярний характер використання.

Відповідний розподіл запасів дозволяє підняти ефективність генерації рішень в системі постачання і зберігання [36].

Суттєве значення в сучасному керуванні запасами має логістика, яка застосовується з метою раціоналізації матеріальних потоків у динаміці і просторі. З її допомогою здійснюється регулювання обігу продукції в усіх ланках логістичного ланцюга від постачальника до споживача, гарантує вчасність надання необхідних ресурсів чи товарів, у визначеному місці, в необхідному обсязі та якості. В підсумку зменшуються витрати на зберігання, значно скорочується розміщення капіталу в запасах, що дозволяє пришвидшити його обіг та підняти ефективність виробничо-господарської діяльності організації і її конкурентоздатності.

Закінчуючи проведення аналізу, як правило, розраховують порівняне зростання чи скорочення кількості виробленого товару кожного виду через запроваджені зміни, якими можуть бути:

- обсяги поставлених ресурсів;
- залишки незавершеного виробництва, сировини і матеріалів;
- надмірний брак, через невисоку якість матеріалів, їх заміну та ін.;
- частка витрат ресурсів в складі одиниці товару.

Скоротити затрати матеріалів на виготовлення одиниці товару можливо через застосування сучасної техніки і технологій, закупівлю ресурсів вищої якості і скорочення, їх втрат під час утримання і транспортування, ліквідація браку, зниження до мінімальних показників питомої ваги відходів, підняття обізнаності працівників і т.д.

Варто сказати, що витрати будь-яких видів ресурсів великою мірою визначаються способом та системою застосування цих ресурсів. На міру

застосування ресурсів може впливати багато різноманітних факторів.

Окреслено деякі з них:

- вид і тип виробництва (велико- чи дрібносерійне);
- обсяги та потужності виробництва;
- рівень координації господарського процесу, особливо з точки зору вимог до засобів праці;
- від стану на виході сировини до готового кінцевого продукту;
- довжина та термінологічна тривалість виробничого процесу, який встановлює частку незавершене виробництва;
- асортимент товарної продукції, який виготовляється або спектр надаваних послуг, ступінь диверсифікованості виробництва підприємства;
- можливість пристосування виробництва тобто здатність до динамічного переналаштування для продукування інших видів товарів;
- вид продукції чи послуг з огляду на їх складність та витратність;
- гарантійна надійність товару що виробляється;
- властивості технології з огляду на їх сучасність та раціональність, тощо.

Доцільно розглянути місце і форми ресурсних запасів в виробничій системі організації. Ресурсні запаси в виробництві це різноманітні матеріальні цінності, що зберігаються до моменту виробничо-господарського чи власного використання.

Лікування запасами це особливий вид управлінської роботи, об'єктом якої є формування і утримання запасів. Сучасному управлінню існує велика кількість різноманітних принципів, способів, методів і стратегій керування запасами, і їх вибір формується в залежності від параметрів технології, її переліку задіяних показників для досягнення управлінських цілей, виду взаємовідносин з контрагентами - постачальниками ресурсів, системи реалізації виготовлений продукції, наявності досвідчених фахівців в сфері управління, їх технічного забезпечення, тощо.

Отже, процес забезпечення та застосування матеріальних ресурсів розглядає використання кожного виду ресурсів, Львів таких як сировина,

різноманітні види матеріалів, комплектуючих чи напівфабрикатів у виробничо господарському процесі і при створенні запасів.

1.3. Методичні аспекти забезпечення та використання запасів на підприємствах

Існує велика кількість різноманітних методичних підходів до проведення дослідження забезпечення та використання запасів підприємства в яких рекомендуються різні фактори і показники, що як правило взаємозалежні. Тому, для швидкого та всебічного розуміння поточної ситуації часто рекомендують застосовувати експрес-аналіз функціонування організації в цілому та загальний аналіз його запасів, що реалізуються крок за кроком в які згруповані умовні блоки (рисунок 1.4.)

За таких умов, перший блок включає найбільшу кількість функцій та процедур, що розглядається із позиції проведення аналітичних заходів з використання запасів підприємства і включає наступні складові:

1. Дослідження забезпеченості виробництва ресурсами
2. Проведення оцінки результативності застосування запасів в виробництві;
3. Дослідження складових і якісних параметрів запасів організації;
4. Виявлення внутрішніх резервів ресурсозбереження та скорочення витрат запасів, зменшення їх частки в готовій продукції.

Базуючись на показниках досліджень першого блоку можна зробити висновок про сенс використання прийомів математичного моделювання, що дають змогу здійснити прогноз перспективи функціонування організації в частині застосування окремих видів ресурсів чи їх запасів та відтворити кілька альтернативних варіантів [52].

Проведення заходів, зазначених у перших двох блоках в цілому вважається для сучасних ринкових умов функціонування вичерпним і дає змогу

значно підняти ефективність застосування запасів підприємства. Вказана методика володіє конкретними перевагами порівняно з іншими так як є гнучкою і універсальною та в цілому дозволяє провести аналіз створення запасів підприємства.

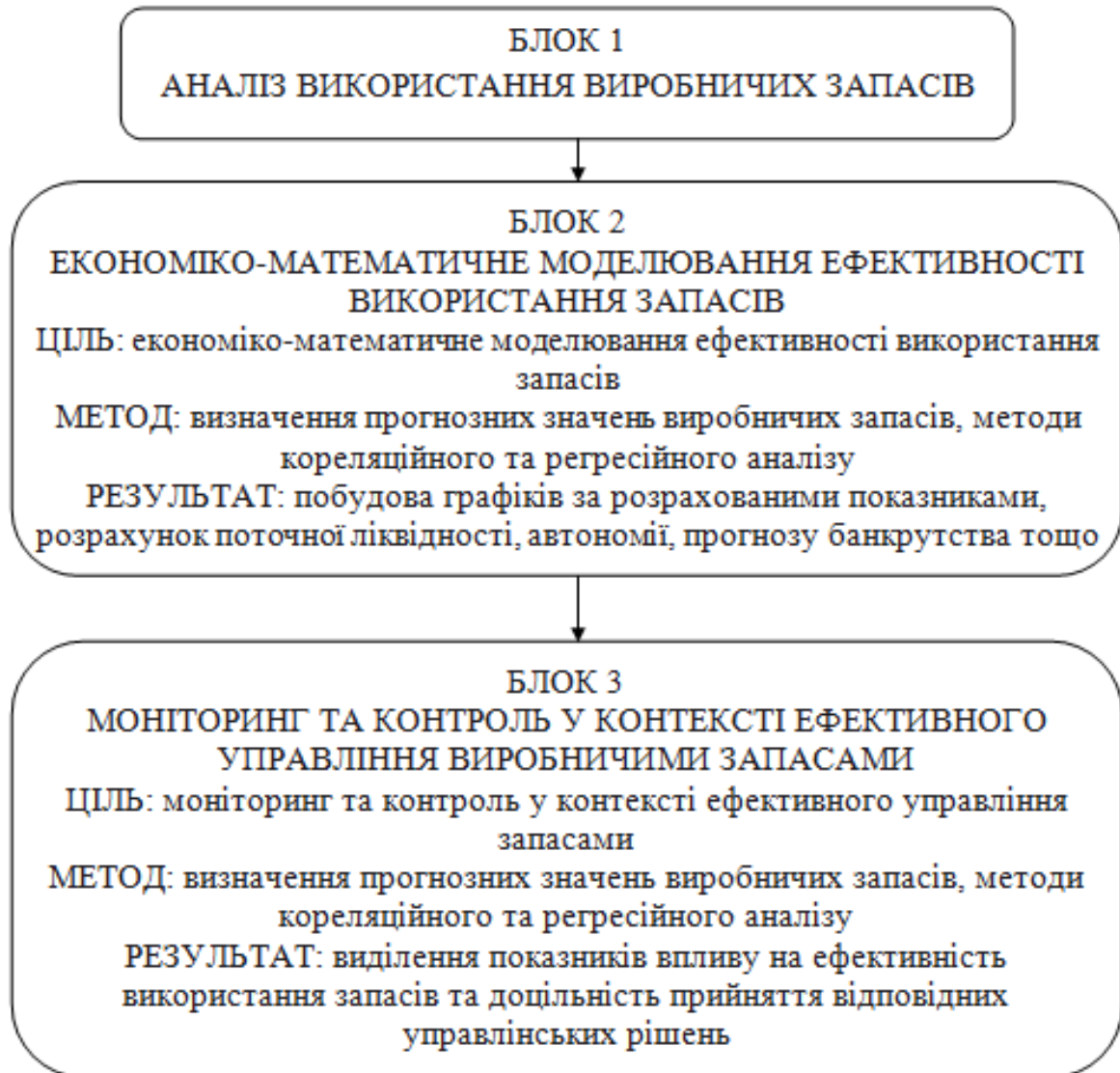

Рисунок 1.4. - Принципова схема багатфакторного дослідження запасів підприємства

Досліджуючи можливість та доцільність поділу на етапи аналізу операційних запасів науковці як правило виділяють п'ять основних етапів:

1. Дослідження сукупної кількості запасів та їх співвідношення запитам виробництва;
2. Дослідження запасів кількості днів враховуючи щоденне використання;
3. Дослідження параметрів обіговості операційних запасів;

4. Дослідження показників, від яких залежать кількість та структура запасів

5. Дослідження фінансування запасів та результативності керування запасами.

Аналіз структурного наповнення кожного з наведених етапів надає можливість сформулювати заключення, що різниця між ними та представленими вище незначна, так як параметри що досліджуються на окремому етапі по суті повторюються.

Організувати дослідження операційних запасів можна за наступними етапами (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 – Етапи дослідження операційних запасів організації

Етап	Інструментарій	Отримані результати
Аналіз структури виробничих запасів	Вертикального та горизонтального аналізу	Визначення обґрунтованості та ефективності формування замовлень на виробничі запаси
Аналіз забезпеченості підприємства виробничими запасами	Метод горизонтального порівняльного аналізу	Оцінка потреби підприємства у виробничих запасах
Аналіз матеріальних витрат на виробництво	Коефіцієнтний метод	Рівень матеріальних витрат на виробництво продукції
Аналіз ефективності використання виробничих запасів підприємства	Коефіцієнтний метод, метод відносних різниць	Аналіз величини факторів, які впливають на ефективність використання виробничих запасів
Оцінка рівня ефективності використання виробничих запасів	Коефіцієнтний метод, метод відносних різниць	Рівень понесених витрат або внаслідок зміни матеріаломісткості
Виявлення внутрішньо-виробничих резервів економії виробничих запасів та оцінка їх впливу на обсяг виробництва	Метод базисних підстановок, коефіцієнтний метод	Оцінка впливу ефективності використання виробничих запасів на величину матеріальних затрат

З огляду на вищесказане можна зробити висновок щоб список етапів економіко-статистичний дослідження забезпеченості та використання

підприємством запасів змінюється чітко окреслений границях (як правило, від трьох до семи). Їх обсяг залежить від особливостей виробничо-господарської діяльності підприємства в цілому та специфіки об'єкта аналітичного дослідження.

Для поліпшення фінансових умов аналіз яких проводяться в організації доцільно перш за все дослідити забезпеченість виробництво операційними запасами (виявити їх їх кількість в звичному році, ти метою застосовуються натуральні, якісні, кількісні та універсальні параметри показників) та результативність їх застосування (це дослідження має сенс проводити ти за двома шляхами: класична аналізу абсолютних і відносних елементів показників; якісно та кількісного дослідження факторів). В тому числі специфіка сезонного операційного процесу в галузі сільського господарства стимулює організації формувати досить об'ємні кількості страхових і сезонних запасів, що відбивається на великій питомій вазі запасів в обігових капіталах організацій, підвищення коефіцієнта завантаження та коефіцієнта ємкості запасів,, зниження швидкості обіговості запасів розширення періоду одного облікового циклу запасів в організаціях даної галузі. З ціллю дослідження швидкості обігу запасів є сенс проаналізувати фактори обіговості запасів таблиці 1.5 наведено показники які дадуть змогу провести аналіз обіговості запасів.

Таблиця 1.5 - Показники обіговості запасів підприємства

Показник	Алгоритм визначення показника	Умовні позначення
Оборотність запасів	$K_o = \frac{O}{Z_c}$	K_o – оборотність запасів, грн або од.; O – товарооборот за період, що аналізується, грн або од.; Z_c – середній розмір запасів за період, що аналізується, грн або од.
Коефіцієнт завантаженості запасів	$K_z = \frac{Z_c}{O}$	K_z – коефіцієнт завантаженості запасів, грн або од.
Тривалість одного обороту запасів	$T_o = \frac{T}{K_o}$	T_o – тривалість одного обороту запасів, днів; T – кількість календарних днів у розрахунковому періоді

Обіговість запасів відповідно до інформації наведеній в таблиці 1.5, вказує є на повернення запасів в кількості раз за певний період часу, що досліджується. Коефіцієнт завантаженості запасів характеризує обсяг запасів які вкладені в одиницю національної валюти проданої товарної продукції. Цей коефіцієнт є зворотнім до показника обіговості запасів.

В таблиці 1.6 перелічено показники які оцінюють результативність застосування запасів як частини капіталу.

Таблиця 1.6 - Показники результативності застосування запасів як частини капіталу

Показник	Алгоритм визначення показника	Умовні позначення
Валова рентабельність інвестицій (рентабельність запасів)	$GMROI = \left(\frac{\Pi}{З_c} \right) \cdot 100 \%$	GMROI – валова рентабельність інвестицій, %; Π – прибуток, тис. грн; $З_c$ – середній розмір запасів, за період що аналізується, тис. грн
Запасоємність	$з_c = \left(\frac{З_c}{O} \right) \cdot 100 \%$	$з_c$ – запасоємність, %; O – товарооборот за період, що аналізується, тис. грн
Питома вага запасів в оборотних засобах	$\Pi_{в_об} = \frac{з_c}{OЗ_c} \cdot 100 \%$	$\Pi_{в_об}$ – питома вага запасів в оборотних засобах, %; $OЗ_c$ – середній розмір оборотних засобів за період, що аналізується, тис. грн
Поточна ліквідність запасів	$\Pi_x = \frac{З_{хал}}{З_{об}}$	Π_x – поточна ліквідність запасів, тис. грн; $З_{хал}$ – обсяг поточного залишку запасів, тис. грн; $З_{об}$ – поточні зобов'язання перед постачальниками за запаси, тис. грн
Питома вага викуплених у постачальників запасів	$\Pi_{в_{пк}} = \frac{З_{фл}}{З_c} \cdot 100 \%$	$\Pi_{в_{пк}}$ – питома вага викуплених у постачальників запасів, %; $З_{фл}$ – фактично викуплені у постачальників запаси, тис. грн; $З_c$ – загальний обсяг запасів підприємства, тис. грн
Коефіцієнт неліквідів, (питома вага неліквідів в загальному розмірі запасів)	$\Pi_{в_n} = \frac{З_{нл}}{З_c} \cdot 100 \%$	$\Pi_{в_n}$ – коефіцієнт неліквідів, %; $З_{нл}$ – запас неліквідних товарів, за період, що аналізується, тис. грн; $З_c$ – загальний розмір запасів, тис. грн

Окремі параметри наведені в таблиці 1.5 та 1.6 є взаємозалежними. Таким чином щоб збільшити швидкість обігу запасів, скоротити період одного обороту та знизити їх частку в загальній сумі обігових активів, зменшити коефіцієнт завантаження запасів і показник ємкості у відповідних організаціях, ах доцільно через замовлення та формування накопичені сировини згідно зубами вироблення товарів.

Дуже низький показник обіговості запасів та високий коефіцієнт завантаження дають змогу зробити висновок про недоцільний обсяг запасів імовірність зберігання застарілих чи и неліквідних запасів або запасів які неможливо реалізувати. З метою дослідження рентабельності витрат капіталу на запаси відомий вчений Джордж Федерер рекомендує параметр загальної рентабельності інвестицій, що відбиває питому вагу прибутку, який припадає на запаси. Організації можуть зберігати запаси, коефіцієнти обіговості яких є невисокими, в разі якщо вказані показники врівноважуються гарною рентабельністю споживчих запасів [29].

Показник частки запасів в обігових засобах вказує на можливу ліквідність і обіговість фінансових засобів організації. При цьому якщо запаси займають значну частку обігових фінансових засобів, то організація знаходиться в зоні ризику та може не реалізувати зобов'язання перед контрагентами бюджетом і таке інше. Показник оперативної ліквідності запасів описує швидкість форми запасів у ліквідні ші обігові активи. Частка викуплених у контрагентів запасів дає змогу дослідити показники порівняння між ми оплачено і неоплачений у контрагентів запасами з ціллю розрахунку кількості запасів, які будуть покриватися за рахунок додатково фінансування через націнку чи и комісію за відстрочку платежів [38].

Показник питомої ваги неліквіди дає змогу оцінити розмір запасів, які тягнуть за собою грошові втрати, так як вже не мають перспективи ви бути проданим.

Відповідно, організація оцінки результативності логістики запасів має включати ти як внутрішньогосподарські цілі (забезпечення господарських

потреб організації та скорочення витрат, які мають відношення до запасів), так і зовнішні, макроекономічні (реалізація запитів покупців).

Висновки до розділу 1

1. Встановлено, що злагоджена система логістичного забезпечення на підприємстві відіграє особливо важливу роль, адже основним її призначенням є створення умов для виробництва товарів чи надання послуг, які підприємство з вигодою для себе реалізовує на ринку.

2. Визначено, що за своєю економічною сутністю матеріально-сировинні види ресурсів, являються тією складовою, без якої будь-яке виробниче підприємство не зможе функціонувати, а запасні частини, сировина, паливо чи напівфабрикати є елементами цієї групи ресурсів. Тому, раціональне використання відповідних складових дозволяє паралельно вирішувати питання економічної ефективності, доцільності та конкурентоздатності.

3. Виявлено, що на даному етапі розвитку економіки, системи управління запасами не забезпечують основні ринкові вимоги до сфери виробничо-господарської діяльності. Ключовою проблемою таких стратегій є незабезпеченість з концентрованого та системного підходу до створення та утримання запасів. Оптимізація запасів не досліджується як актив економічного процвітання та як фактор зростання конкурентоздатності, що ви де тільки то зниження фінансових показників організації.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства

Селянське (фермерське) господарство «Дубравушка» розташоване в Васильківському районі Дніпропетровської області. Васильківський район відноситься до центрального помірного, сухостійкого, теплого агрокліматичного району. Більша частина земель на території господарства відноситься до східних чорноземів. Виходячи з цього, можна вважати, що в цілому потенціал клімату відповідає вимогам до вирощування таких сільськогосподарських культур, як пшениця, ячмінь, кукурудза та соняшник. Але в окремі роки можливе зниження урожайності в першу чергу внаслідок гострих засух.

Сума опадів за вегетаційний період складає 250-270 мм, а за рік – 410-490 мм. Сума температур за період з температурою вище 10 °С складають 2900-3100 °С, тривалість цього періоду 165-170 днів.

Останні весняні заморозки закінчуються в третій декаді квітня, а перші осінні починаються в першій декаді жовтня.

Тривалість безморозного періоду в середньому складає 150-185 днів. Середня з максимальних декадних висот сніжного покриву 10-14 см.

Головним завданням в рослинництві є впровадження ґрунтозахисних, екологічно-безпечних, енергозберігаючих технологій вирощування польових культур на основі використання сучасної техніки, застосування органічних та мінеральних добрив, високоврожайних сортів та гібридів, систем захисту рослин від шкідників, хвороб та бур'янів.

Основне призначення господарства – виробництво продукції рослинництва, її промислова переробка, а також реалізація її як на території України, так і за її межами.

Основна мета – створення високорентабельного сільськогосподарського підприємства для виробництва конкурентноздатної, високоякісної продукції.

Організаційна структура та структура управління підприємством зображені схематично (додаток А, додаток Б).

Основні принципи роботи в галузі рослинництва:

- покращення поживного та водного режимів, агрофізичних якостей, захист від ерозії, знищення хвороб та шкідників ґрунту;
- мінімізація обробітку ґрунту з метою виключення негативної механічної дії на ґрунт, а також раціональне використання матеріально-технічних засобів при вирощуванні культур;
- використання вегетативної маси рослин та їх залишків для відновлення органічних речовин, посилення мікробіологічної діяльності та поповнення гумусу в ґрунті;
- застосування широкозахватних, комбінованих агрегатів, за допомогою яких можна виконувати технологічні операції в короткі строки і ефективно;
- вирощування власного посівного матеріалу на вихідних матеріалах науково-дослідних станцій степової зони України та зарубіжної селекції;
- покращення кормової бази за рахунок ораних земель із максимальним використанням пасовищ і природних сінокосів.

Для характеристики господарства велику роль відіграє використання земельних ресурсів. Земля являється унікальним, специфічним, та особливим ресурсом і засобом виробництва в сільському господарстві. Від того, наскільки раціонально вона використовується, залежить кількість виробленої сільськогосподарської продукції.

Для більш детального ознайомлення зі структурою та складом земельних угідь та землезабезпеченості підприємства розглянемо табл.2.1.

Таблиця 2.1 - Склад і структура земельних угідь, землезабезпеченість в
СФГ «Дубравушка»

Показники	2017		2018		2019		2019 у % до 2017
	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа	3239	100	3239	100	2829,1	100	87,34
В т.ч. с-г. угіддя	3239	100	3239	100	2829,1	100	87,34
З них: рілля	3137	96,85	3137	96,85	2829,1	100	90,18
Коефіцієнт с-г. освоєння	1		1		1		100
Коефіцієнт розораності	0,97		0,97		1		103,1
Кількість робітників	84		81		85		101,2
Припадає на 1 працівника:							
с-г. угідь	38,6		40		33,3		86,3
ріллі	37,3		38,7		33,3		89,3

Провівши аналіз складу та структури земельних угідь, а також землезабезпеченості можна зробити висновок, що в 2019 році у порівнянні з 2017 загальна земельна площа, площа сільськогосподарських угідь та площа ріллі зменшилась у зв'язку з тим, що частина пайовиків забрала свої земельні ділянки, які знаходились в тимчасовій оренді.

Скоротилась загальна земельна площа та площа сільськогосподарських угідь на 12,6%, а площа ріллі зменшилась на 9,8%.

Кількість робітників у 2018 році порівняно з 2017 зменшилась на 3 особи, а у 2019 порівняно з 2018 збільшилась на 4 робітника, отже у 2019 році порівняно до 2017 кількість робітників збільшилась на 1,2%.

Продуктивність та ефект виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств в великому ступені залежить від «портфеля» культур, які продукуються, та їх співвідношення тобто від структури посівних площ.

Оптимальна та доцільна структура засівних площ повинна забезпечувати:
- реалізацію договірних домовленостей щодо продажу продукції;

- забезпечення власних потреб виробництва в продукції рослинництва;
- ощадливе використання трудових ресурсів предметів праці і засобів виробництва, зокрема техніки;
- виробництво кормів для галузі тваринництва в оптимальних обсягах і якості за мінімальних витрат;
- реалізація агротехнічних вимог щодо послідовності посадки сільськогосподарських культур в сівозмінах згідно з ґрунтово - кліматичними умовами та спеціалізацією підприємства.

Основним показником науково обґрунтованої структури засівних площ є максимальне виробництво товарної продукції (в фінансовому виразі, в зернових одиницях або інших формах) з одиниці площі при найменших витратах праці і коштів. Іншими критеріями можуть бути: прибуток з 1 га, окупність витрат, собівартість 1 ц кормопротеїнової одиниці тощо.

Розглянемо структуру посівних площ підприємства, табл.2.2.

Таблиця 2.2 - Структура посівної площі підприємства

Культура	2017		2018		2019		2019 у % до 2017
	зібрана площа,га	%	зібрана площа,га	%	зібрана площа,га	%	
Пшениця озима	960	32,8	1048	33,4	751	28,6	78,2
Кукурудза на зерно	306	10,5	328	10,5	387	14,7	126,5
Ячмінь озимий	364	12,4	394	12,6	-	-	-
Ячмінь ярий	248	8,5	176	5,6	425	16,2	171,4
Соняшник	705	24,1	725	23,1	956	36,3	135,6
Ріпак озимий	342	11,7	465	14,8	111	4,2	32,5
Загальна посівна площа	2925	100	3136	100	2630	100	89,9

Розглянувши таблицю можна зробити наступні висновки:

- зібрана площа озимої пшениці зменшилась на 21,8%;
- зібрана площа кукурудзи на зерно збільшилась на 26,5%;
- зібрана площа озимого ячменю в 2019 році дорівнює 0, у зв'язку з неврожаєм культури, а в 2017 та в 2018 роках залишалася майже сталою, лише в 2018 році збільшилась на 30 га;

- зібрана площа ярого ячменю збільшилась на 71,4%;
- площа посівів соняшника зросла на 35,6%;
- площа посівів озимого ріпаку зменшилась на 67,5%

Загальна посівна площа у господарстві у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 10,1%, у зв'язку з тим, що частина пайовиків забрала свої земельні ділянки і площа угідь стала відповідно меншою.

Більш детальне графічне зображення структури посівної площі підприємства можна розглянути на рисунку 2.1.

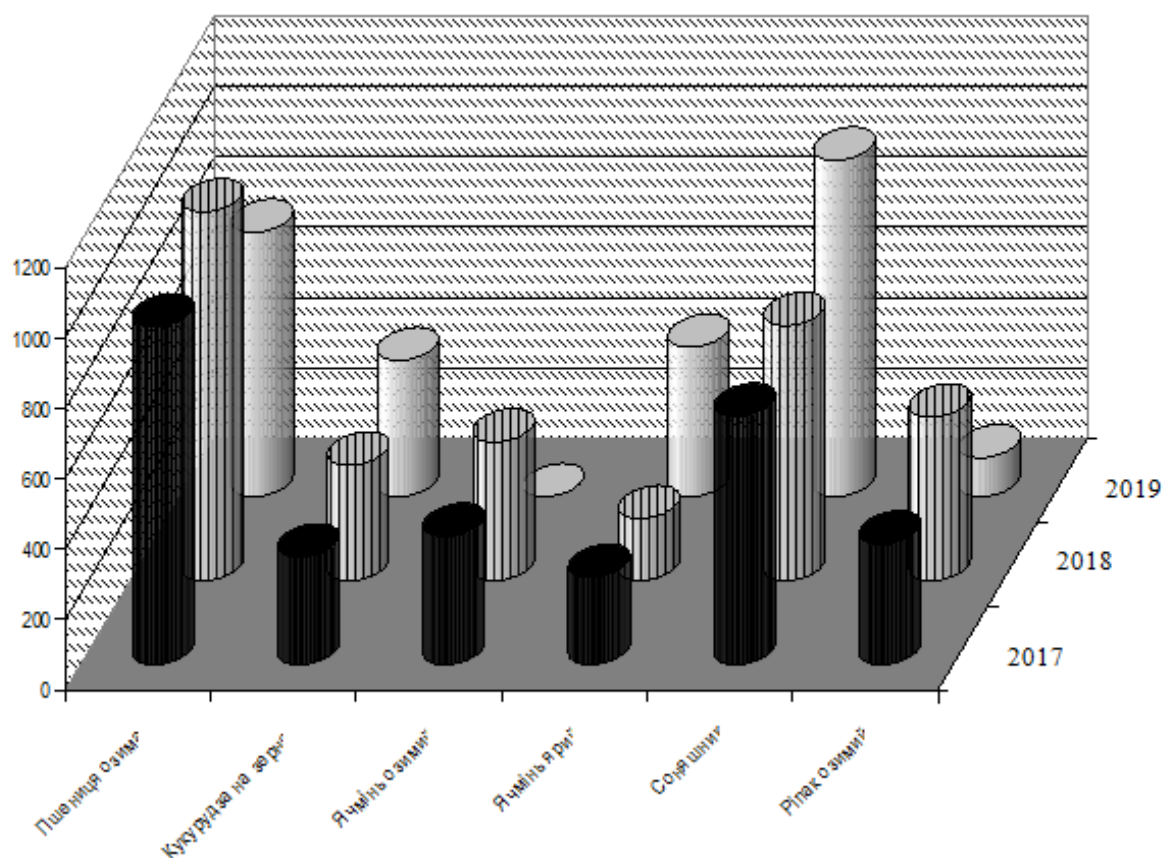

Рисунок 2.1 - Структура посівної площі підприємства

На цій діаграмі чітко видно зміну, та як саме змінювалась структура посівної площі на СФГ «Дубравушка» з 2017 року по 2019 рік.

У кожному господарстві використання землі має бути ефективним. Для цього необхідно проводити глибокий аналіз використання землі. Завданням такого аналізу є вивчення структури земельних угідь в господарстві і виявлення можливостей для їх подальшого розширення та покращення, оцінки виконання плану проведення робіт з поліпшенням землі, вивчення і оцінка показників

використання земельних угідь в господарстві. Розглянемо економічну ефективність використання землі на підприємстві табл.2.3.

Таблиця 2.3 - Економічна ефективність використання землі

Показники	Всього			На 100 га			2019 у % до 2017
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
Натуральні, ц:							
пшениця озима	42901	54868	22113	1367,58	1749,06	781,63	57,15
кукурудза на зерно	12203	23269	26383	389,00	741,76	932,56	239,73
ячмінь озимий	12120	13830	-	386,36	440,87	-	-
ячмінь ярий	6102	7493	7961	194,52	238,86	281,40	144,66
соняшник	13797	28491	29766	439,82	908,22	1052,14	239,22
ріпак озимий	8550	9244	2494	272,55	294,68	88,16	32,34
приріст живої маси свиней	1288	2311	1787	41,06	73,67	63,16	153,84
Вартісні, тис. грн.							
валова продукція	16563,2	28071,5	16869,9	511,37	866,67	596,30	116,61
товарна продукція	17724,3	27576,2	24342,6	547,22	851,38	860,44	157,24
прибуток	-5808,6	18027,2	7398,2	-179,33	556,57	261,50	440,84

Після розрахунків проведених у таблиці, можна зробити висновок, що валова продукція озимої пшениці у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 42,8% так як була зменшена площа посіву, валова продукція кукурудзи на зерно зросла на 139,7% з упровадженням нових технологій. Щодо озимого ячменю, то його підприємство в 2019 році взагалі не отримало у зв'язку з неврожаєм. Урожай соняшнику збільшився також на 139%, валовий збір ярого ячменю зріс на 44,6% (збільшилась площа посівів). Урожай ріпаку зменшився на 67,6% у зв'язку зі зменшенням зібраної площі. Приріст живої маси свиней зріс на 53,8%. Щодо вартісних показників, то можна відзначити що у 2019 році у порівнянні з 2017 всі показники зросли, валова продукція на 16,6%, товарна продукція на 57,2%, а прибуток зріс на 340,8%.

Як в бухгалтерському обліку, так і в управлінні основні засоби являється ключовим елементом господарського процесу. Вони сприяють процесу виробництва і грають особливу роль так як спільно забезпечують виробничо-

господарський процес і визначають технологічність та сучасність підприємства. Довгий час основні засоби накопичуються на підприємстві, яке вкладає в них велику частку своїх власних фінансових ресурсів, і відповідно бажає щоб ці вкладення сторицею окупалися. Тому інформація про використання основних засобів є важливою і забезпечується фахівцями у сфері бухгалтерського обліку в процесі введення певних форм звітності та внутрішньогосподарського статистичного обліку. Інформація збирається і контролюється з метою чіткого розуміння в будь-який період часу якими потужностями, технікою та технологіями володіє підприємство, наскільки вони сучасні ні та перспективні.

Досліджуючи основні фонди, доцільно приділити особливу увагу таким показникам, як "фондовіддача", "фондомісткість" та "фондоозброєність", що характеризують ефективність задіяних основних фондів.

Отже розглянемо забезпеченість та ефективність використання основних фондів на підприємстві, (Додаток В).

Розглянувши таблицю можна зробити висновок, що середньорічна вартість основних виробничих засобів збільшилась на 32,2%, оборотних засобів зросла на 25,6%. Виручка від реалізації продукції зросла на 39,2%, фондооснащеність та фондоозброєність зросли на 51% та 30% відповідно. Фондовіддача ж у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 23%. Фондомісткість за цей же період зросла майже на 30%. Норма прибутку зменшилась на 25,6%.

Як показує практика, вдосконалити застосування основних фондів в підприємствах аграрної сфери господарювання можливо за рахунок більш інтенсивного застосування відповідних потужностей, раціонального використання основних фондів та оптимізації структури і обсягу їх в цілому. Коли підприємство здійснює виробництво готової продукції то поступово, частинами основні засоби переносять свою вартість на відповідну продукцію. Таким чином здійснюється амортизація. Основні засоби також можуть мати специфічну природу, а саме можуть бути виготовлені ні власними силами

підприємства. Наприклад побудована споруда для розміщення устаткування. Таким чином і устаткування і споруда є основними засобами. Амортизація подібної номенклатури реалізується через виявлення та обрахунок обсягу витрат на матеріали застосовувані в будівництві та нарахування зносу відповідно до канонів бухгалтерського обліку.

Розглянемо структуру товарної продукції підприємства, табл. 2.4.

Таблиця 2.4 - Структура товарної продукції підприємства

Види продукції, галузі	2017		2018		2019		В середньому за 3 роки		2019 у % до 2017
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Озима пшениця	4993,8	16,78	6503,6	23,58	4171,8	17,14	5223,07	19,18	83,54
Кукурудза на зерно	13376	44,94	2326,8	8,44	3733,7	15,34	6478,83	23,80	27,91
Ячмінь озимий	1477,8	4,97	1808,7	6,56	-	-	1643,25	6,04	-
Ячмінь ярий	790,6	2,66	890,2	3,23	1450,8	5,96	1043,87	3,83	183,51
Соняшник	3659,4	12,30	6904,1	25,04	8423,9	34,61	6329,13	23,25	230,20
Ріпак озимий	2130	7,16	3248,2	11,78	780,3	3,21	2052,83	7,54	36,63
Всього по рослинництву	26427,6	88,79	21681,6	78,62	18560,5	76,25	22223,23	81,62	70,23
Свинарство	1841,1	6,19	4286,6	15,54	3027,6	12,44	3051,77	11,21	164,45
Всього по тваринництву	1841,1	6,19	4286,6	15,54	3027,6	12,44	3051,77	11,21	164,45
Разом по сільському господарству	28268,7	94,98	25968,2	94,17	21588,1	88,68	25275,00	92,83	76,37
Інша продукція (послуги)	1494	5,02	1608	5,83	2754,5	11,32	1952,17	7,17	184,37
Разом по підприємству	29762,7	100	27576,2	100	24342,6	100	27227,17	100	81,79

Аналіз структури товарної продукції підприємства показує, що продукція рослинництва в середньому за 3 роки від загальної суми товарної продукції по підприємству складає 81,62%, продукція тваринництва складає 11,21%, всього по сільському господарству 92,83%, а іншої продукції, а саме послуг складає 7,17% від загальної суми по господарству.

Товарна продукція рослинництва у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 29,7%, товарна продукція тваринництва зросла на 164,45%. Товарна продукція послуг зросла на 84,37%. Сума товарної продукції всього по

підприємству у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 18,2%.

Наскільки підприємство забезпечене трудовими ресурсами наскільки воно і потужне. Таке трактування інколи зустрічається на підприємствах які маючи високотехнологічне устаткування відчують серйозні проблеми з кадровим забезпеченням. І мова як правило йде не про кількість працівників А про їх структуру та кваліфікацію. Менша кількість кваліфікованого персоналу може легко вивести підприємство в лідери і навпаки недостатність кваліфікації може призвести до значних втрат.

Для того щоб виявити кваліфікацію, досвід, віковий склад, та інші параметри що стосуються персоналу, на підприємстві періодично відбувається своєрідна діагностика цих параметрів, Вона може бути розширеною або зводиться до декількох категорій які мають найбільшу важливість та значення для підприємства. В даному дослідженні розглянемо склад та рівень забезпеченості підприємства персоналом різних категорій, табл. 2.5.

Таблиця 2.5. - Рівень забезпеченості та використання трудових ресурсів

Показники	2017	2018	2019	2019 у % до 2017
Середньорічна кількість робітників – всього, осіб	84	81	85	101,19
в рослинництві	79	76	80	101,27
в тваринництві	5	5	5	100,00
Площа с/г угідь, га	3239	3239	2829,1	87,34
Затрати праці – всього, тис. люд.-год.	157,37	142,97	153,24	97,37
в рослинництві	148,01	134,14	144,22	97,44
в тваринництві	9,37	8,83	9,01	96,23
Трудозабезпеченість	2,59	2,50	3,00	115,85
Відпрацьовано 1 робітником за рік – всього, тис. люд. год.	1,87	1,77	1,80	96,23
в рослинництві	1,87	1,77	1,80	96,23
в тваринництві	1,87	1,77	1,80	96,23
Нормативний запас праці, тис. люд.-год.	161,70	155,93	163,63	101,19
Коефіцієнт використання фонду робочого часу	0,97	0,92	0,94	96,23в.п.
Співвідношення робітників:				
в рослинництві	0,9405	0,9383	0,9412	100,07
в тваринництві	0,0595	0,0617	0,0588	98,82

Проаналізувавши рівень забезпеченості та використання трудових ресурсів можна зробити висновок, що всі показники залишилися майже сталими. Затрати праці всього по підприємству зменшилися на 2,6%, в рослинництві зменшились на 2,56%, а в тваринництві зменшились на 3,77%.

Трудозабезпеченість зросла на 15,85% у зв'язку з тим, що кількість працівників залишилася майже сталою, а площа сільськогосподарських угідь зменшилась на 12,66%.

Нормативний запас праці у 2019 році порівняно з 2017 зріс лише на 1,19%, а коефіцієнт використання фонду робочого часу зменшилось на 3,77% у відносному показнику, в 2017 році він дорівнював 0,97, у 2018 було зменшення до 0,92, а в 2019 році знову відбулося підвищення коефіцієнта використання фонду робочого часу до 0,94.

Фінансовий стан підприємства залежить від того наскільки ефективно та результативно підприємство як здійснює свій виробничо-господарських процесів так і вміє реалізувати свою продукцію. Самореалізація є кінцевим етапом господарського циклу і дозволяє є математичною обчислити показники ефективного чи негативного результату.

Основні показники фінансового стану можна дослідити за допомогою аналізу результатів виробничо-фінансової діяльності підприємства (Додаток Д).

Аналіз даної таблиці показує основні виробничі та фінансові показники діяльності підприємства в динаміці за 2017-2019 роки. Такі як, склад земельних ресурсів, середньорічну вартість основних та оборотних фондів, середньорічну чисельність працівників, виручку від реалізації продукції. Розглянемо детальніше урожайність основних сільськогосподарських культур:

- Урожайність озимої пшениці у 2019 році відносно 2017 року зменшилась на 34,11%, хоч у 2018 році вона була найбільшою і досягла позначки 52,32 ц/га, низька урожайність в 2019 пов'язана із неврожаєм.

- Урожайність кукурудзи в 2019 році зросла на 70,95% у зв'язку із запровадженням нових технологій вирощування кукурудзи та нових сортів.

- Урожай ярого ячменю знизився, урожайність впала на 23,87% у 2019

році.

- Посіви соняшнику дали велику урожайність в 2019 році порівняно з 2017, а саме вона зросла на 59,1%, це пов'язано із збільшенням посівних площ під соняшник та використанням нових технологій.

- Урожайність озимого ріпаку знизилась на 10,13%.

2.2. Оцінка ефективності забезпечення логістичної діяльності підприємства матеріальними ресурсами

Основною спеціалізацією та метою діяльності досліджуваного фермерського господарства є виробництво та збут аграрної продукції, включаючи різноманітні види зернових культур, ріпаку, соняшнику та інших, а також продукування продукції тваринництва в незначному обсязі та в невеликому асортименті.

Операційна система в СФГ «Дубравушка» представляє собою сукупність сфер діяльності, згідно яких процес управління трудовими і матеріальними ресурсами поєднується з різними способами використання інноваційних технологій.

Основна ціль операційної системи підприємства полягає у розробці та застосуванні максимально ефективних способів й методів створення якісної продукції для забезпечення потреб споживачів.

Для того, щоб операційна система працювала чітко та без перебоїв на даному підприємстві здійснюють ряд заходів по налагодженню її роботи:

- розробляють загальну стратегію напрямків операційної діяльності.
- планують і контролюють поточне функціонування операційної системи.
- впроваджують операційну систему, шляхом розробки виробничих процесів, пов'язаних з місцем розташування виробничих потужностей, визначенням кінцевого продукту та визначення стандартів і норм на виконання робіт, що забезпечують виробництво продукції.

Основне призначення операційної системи полягає у створенні товарів, виробів чи послуг, як і СФГ «Дубравушка» з вигодою для себе реалізовує на ринку.

Згідно цього, першочергова мета операційного менеджменту на підприємстві — оптимізувати "вихід" операційної системи, шляхом максимального задоволення споживчого попиту та мінімізувати матеріальні та трудові затрати, понесені на виробництво продукції.

В СФГ «Дубравушка» виділяють такі типи запасів промислового призначення:

- сировина - це інгредієнти, які перетворюються в кінцевий продукт, і характер яких залежить від призначення продукції та особливостей виробничого процесу.

- допоміжні матеріали – це матеріали, які не є часткою готового виробу.

- незавершене виробництво – це вироби, що не пройшли повний технологічний цикл обробки.

- готова продукція – це кінцеві продукти, які зберігаються на складах.

Розглянемо матеріальні запаси, що використовуються на підприємстві відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», табл.2.6.

Таблиця 2.6 - Матеріальні ресурси, що використовуються на підприємстві

Показник (тис. грн.)	2017	2018	2019	2019 у % до 2017
Сировина і матеріали	1512	2372	1605	106,15
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	23	74	44,5	193,48
Паливо	19	29	25,5	134,21
Запасні частини	-	79	43	-
Поточні біологічні активи	98	96	109	111,22
Малоцінні та швидкозношувані предмети	43	87	69	160,47
Незавершене виробництво	1254	2298	1468	117,07
Готова продукція	974	2458	1259	129,26
Разом	3923	7493	4623	117,84

Аналізуючи дані таблиці ми бачимо, що в підприємстві є наступні запаси: сировина і матеріали, які зросли у 2019 році порівняно з 2017 на 6%, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби зросли у 2019 році на 93%, витрати на паливо у 2019 році зросли на 34%, запасні частини в 2018 та 2019 році, на суму 79 та 43 тис. грн. відповідно, поточні біологічні активи, які в 2019 році порівняно з 2017 зросли на 11,22%, малоцінні та швидкозношувані предмети зросли у 2019 році на 60,47%, запаси незавершеного виробництва, зросли у 2019 році на 17,07%, готова продукція зросла на 29,26%, разом по підприємству вартість всіх запасів зросла у 2019 році на 17,84% у порівнянні з 2017 роком. Можна зробити висновок, що на таку зміну вплинула інфляція, зовнішні фактори, та внутрішні фактори, а саме зміна технологій вирощування, зміна операційних стратегій та інше.

Для дослідження економічного стану підприємства менеджери часто проводять оцінку властивостей виготовленої продукції. З огляду на те, що продукція може бути повністю готовий до споживання, або мати вигляд напівфабрикату чи сировини, можна визначити що така продукція може мати свій особливий рівень товарності, інакше кажучи готовність до реалізації чи вживання, але перш за все для продажу. Термін і показник рівня товарності є досить поширеним, він легко визначається, а також безпосередньо впливає на ліквідність підприємства в цілому. Наприклад коли у підприємства в запасах є зерно, воно має свою вартість, і готова бути реалізованим, але якщо зерна виробити муку чи макаронні вироби, то їх рівні та рівень товарності значно підвищиться. Таким чином зерно яке може бути використана тільки на корм тваринам встає високо ліквідним видом продукції. Методична товарність конкретних видів продукції визначають як відношення вартості товарної, тобто проданої продукції до вартості виробленої.

Розглянемо товарність основних видів сільськогосподарської продукції, (додаток Ж)

За даними таблиці можна зробити висновок, що рівень товарності у 2019 році відносно 2017 року по озимій пшениці зріс на 43,73%, по кукурудзі на

зерно також зріс на 148,05%. Рівень товарності по ярому ячменю зріс на 17,52%, по соняшнику зріс лише на 2,76%, по ріпаку залишився сталим. А по м'ясу свиней зріс на 12,08%.

Інтенсифікація сільського господарства - зростання сільськогосподарського виробництва внаслідок продуктивнішого використання оброблюваних земель та інших ресурсів завдяки додатковим витратам і застосуванню нової техніки й технологи, сучасних форм організації виробництва і праці.

На відміну від екстенсивного розвитку, коли виробництво зростає внаслідок розширення посівних площ, збільшення поголів'я худоби, птиці тощо, інтенсифікація сільського господарства є таким розвитком виробництва, за якого обсяг виробленої продукції забезпечується на основі підвищення родючості ґрунту, продуктивності худоби, якісного поліпшення виробництва.

Найпоширенішими показниками рівня інтенсифікації сільського господарства є:

- сума виробничих фондів, а також поточних витрат на одиницю земельної площі,
- фондо -, енерго -, електроозброєність праці,
- вихід продукції в натуральних і вартісних показниках.

Перші два показники характеризують матеріально-технічний бік інтенсифікації, третій – її результати, ефективність.

Основними напрямками інтенсифікації сільського господарства є комплексна механізація та електрифікація виробництва, широке використання органічних і мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин, меліорація земель, впровадження в сільське господарство нових технологій виробництва продукції рослинництва і тваринництва тощо.

Розглянемо показники рівня інтенсифікації на підприємстві, (додаток 3). Розглянувши таблицю можна зробити висновок, що такі показники, як: основні фонди, виробничі витрати, амортизація основних фондів, валова продукція,

товарна продукція, валовий дохід та чистий дохід у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь у 2019 році відносно до 2017 року зросли.

Валова продукція у розрахунку на 1 люд.год та на 1 середньорічного працівника, зросла на 5,85% та 0,65% відповідно.

Поточні виробничі витрати та вартість добрив у розрахунку на 1 га ріллі також зросли у 2019 році на 15,4% та 28,92% відповідно.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів застосовується система показників — узагальнюючих і часткових.

До узагальнюючих показників відносяться: матеріалоемність, матеріаловіддача, питома вага матеріальних ресурсів у собівартості продукції, співвідношення темпів росту обсягу продукції і матеріальних витрат, оборотність матеріальних запасів.

Розглянемо більш детально відношення матеріаломісткості та матеріаловіддачі діяльності підприємства на рисунку 2.2.

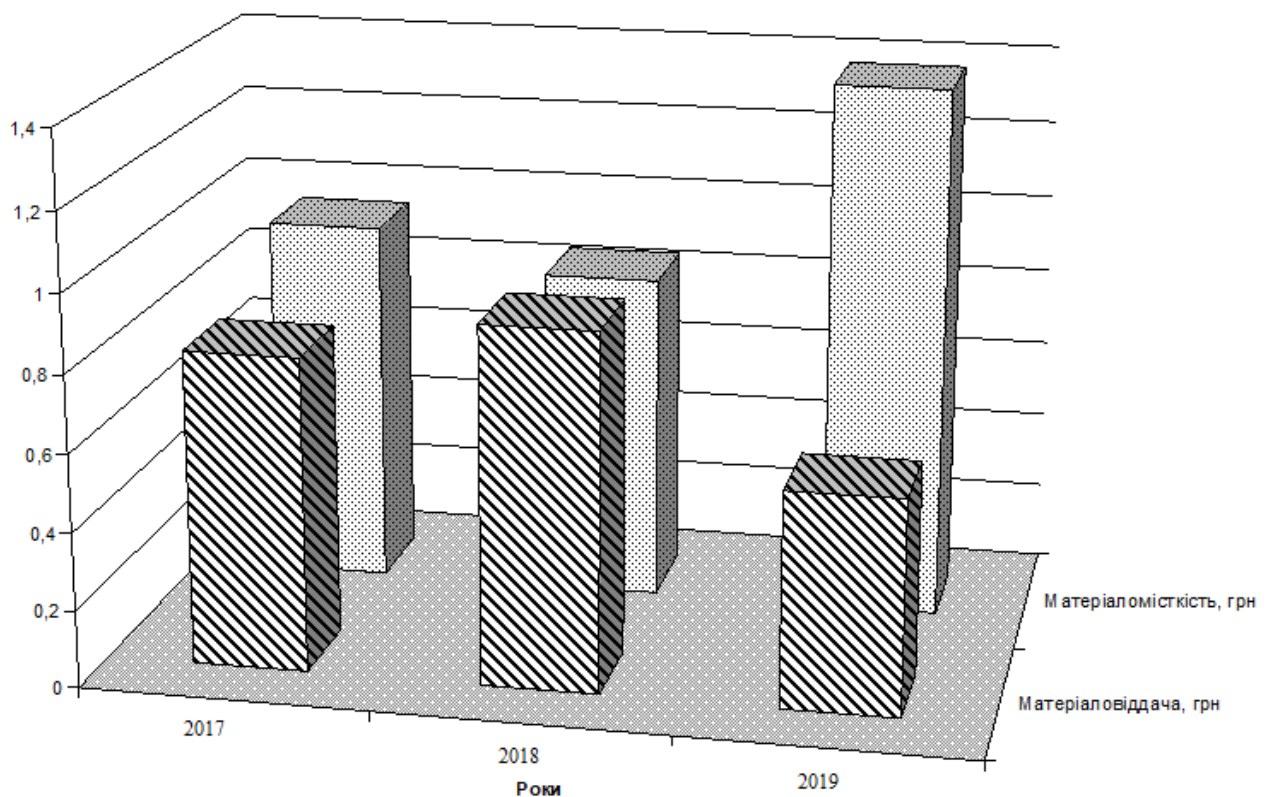

Рисунок 2.2 - Відношення матеріаловіддачі та матеріаломісткості діяльності підприємства

Аналіз показав, що матеріаловіддача у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 31,68%, а матеріаломісткість зросла 45,44%.

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства (рис. 2.3). До них входять виробнича собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

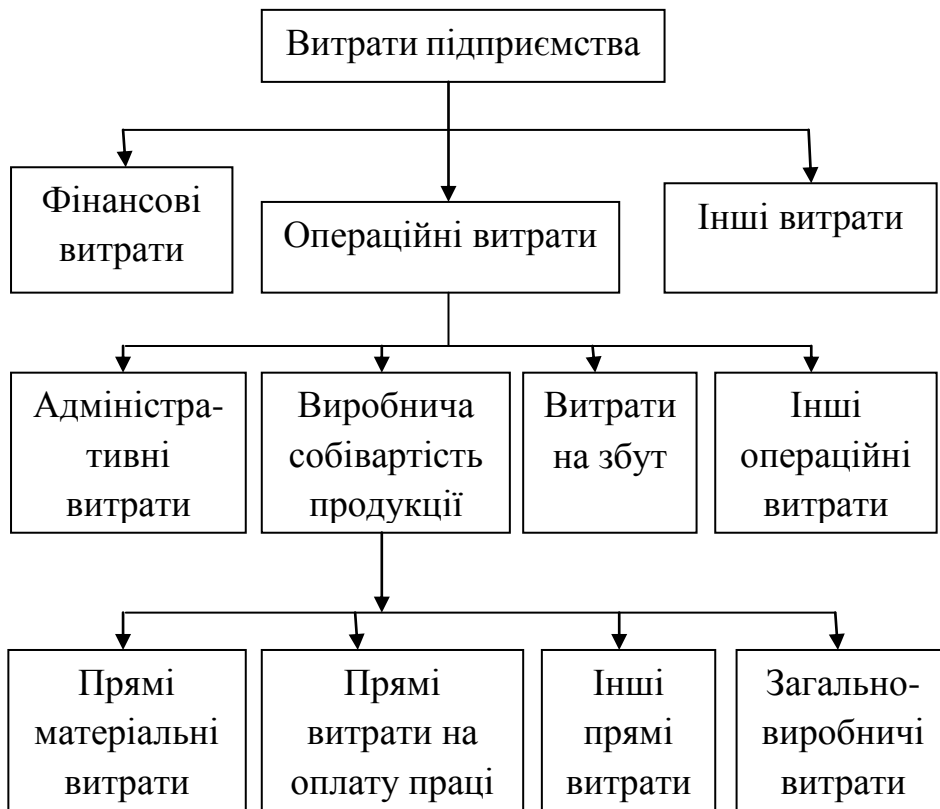

Рисунок 2.3 - Структура витрат підприємства

Розглянемо склад і структуру операційних витрат на СФГ «Дубравушка», табл.2.7.

Таблиця 2.7 - Склад і структура операційних витрат

Показник	2017		2018		2019		В середньому за 3 роки		2019 у % до 2017
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Матеріальні затрати	16544	86,73	27300	91,86	24343	92,90	22729	90,92	147,14
Витрати на оплату праці	920	4,82	1049	3,53	1149	4,38	1039,3	4,16	124,89
Відрахування на соціальні заходи	335	1,76	390	1,31	427	1,63	384	1,54	127,46
Амортизація	522	2,74	226	0,76	284	1,08	344	1,38	54,41
Інші операційні витрати	755	3,96	754	2,54	-	-	754,5	3,02	-
Разом	19076	100	29719	100	26203	100	24999	100	137,36

Розглянувши таблицю 2.7 можна зробити висновок, що матеріальні затрати 2019 році в порівнянні з 2017 зросли на 47,14%, витрати на оплату праці зросли на 24,89%, відрахування на соціальні заходи зросли на 27,46%. Амортизація за цей же час зменшилась на 45,59%. Інших витрат в 2019 році не спостерігається, але в 2017 та 2018 роках їх показник був майже однаковим. Разом по всім операційним витратам показник зріс у 2019 році на 37,36%.

Розглянемо рис.2.4. на якому відображена частка кожного показника операційних витрат у загальній структурі.

Рисунок 2.4 - Структура операційних витрат в середньому за 3 роки.

На діаграмі чітко видно, що найбільшу частку у загальній структурі операційних витрат займають матеріальні затрати – 90,92%, витрати на оплату праці займають 4,16%, відрахування на соціальні заходи складають 1,54%, частка амортизації складає 1,38%. Всі інші операційні витрати складають 3,02%.

Можна зробити висновок, що матеріальні затрати є найбільш вагомою часткою всіх операційних витрат так як до складу прямих матеріальних витрат включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих

виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

2.3. Дослідження ресурсовикористання підприємства

Головною сферою діяльності підприємства є рослинництво. Валовий збір, а отже і виручка підприємства прямо пропорційно залежить від матеріальних витрат операційної діяльності підприємства. Для того, щоб визначити як матеріальні витрати впливають на валовий збір, доцільно скористатись кореляційно-регресійним аналізом. Це метод визначення кількісної оцінки взаємозалежностей між ознаками, що характеризують окремі господарські явища. Головне призначення кореляційно-регресійного аналізу полягає у визначенні тісноти зв'язку між досліджуваними ознаками, а також визначення пропорційності зміни результативного показника при зміні одного чи декількох факторів.

Кореляційний аналіз – це метод визначення і кількісної оцінки взаємозалежностей між статистичними ознаками, що характеризують окремі соціально-економічні явища.

Головне призначення кореляційно-регресійного аналізу полягає у визначенні тісноти зв'язку між досліджуваними ознаками, а також визначення пропорційності зміни результативного показника при зміні одного чи декількох факторів.

За ступенем залежності двох явищ розрізняють два види зв'язку:

1) Функціональний зв'язок – при ньому кожному значенню факторної ознаки в усіх випадках відповідає одне значення результативної ознаки. Він виявляється в кожному конкретному випадку абсолютно точно за допомогою аналітичних формул.

2) Кореляційний зв'язок – при ньому немає точної відповідності між значеннями залежних ознак тобто кожному значенню факторної ознаки може

відповідати кілька значень результативної ознаки. Такий зв'язок виявляється не в кожному конкретному випадку, а тільки при великій кількості спостережень і групується на законі великих чисел.

Головною характеристикою кореляційного зв'язку є рівняння регресії:

$$Y_x = a \pm bx \quad (2.1)$$

де: x – факторна ознака,

Y_x – результативна ознака,

a – вільний член рівняння; не має економічного змісту і не пояснюється,

b – показник регресії; показує як змінюється результативна ознака при зміні факторної на одиницю.

Рівняння регресії розраховується методом найменших квадратів за допомоги системи нормальних рівнянь:

$$\sum y = na + b \sum x \quad \sum yx = a \sum x + b \sum x^2 \quad (2.2)$$

Для кількісної характеристики тісноти зв'язку між матеріальними витратами та валовою продукцією, розраховується лінійний парний коефіцієнт кореляції:

$$r = \frac{\overline{XY} - \bar{X} \cdot \bar{Y}}{\sqrt{[\overline{X^2} - (\bar{X})^2] \cdot [\overline{Y^2} - (\bar{Y})^2]}} \quad (2.3)$$

Після коефіцієнта визначається коефіцієнт детермінації:

$$R^2 = r^2 \cdot 100\% \quad (2.4)$$

Отриманий коефіцієнт кореляції перевіряється на його надійність (вірогідність):

$$t_r = \frac{r}{\sigma_r}; \quad \sigma_r = \frac{1-r^2}{\sqrt{n}} \quad (2.5)$$

Де: t_r – коефіцієнт надійності

r – коефіцієнт кореляції

σ_r – середня помилка коефіцієнта кореляції

Якщо t_r більше табличного, то коефіцієнт кореляції вважається вірогідним. [10 с. 38]

Для вирішення рівняння регресії скористаємось таблицею 2.8
Таблиця 2.8 - Дані про матеріальні витрати та валову продукцію у
СФГ «Дубравушка»

Показники	2017	2018	2019
Матеріальні витрати, тис. грн.	16544	27300	24343
Валова продукція, тис. грн	16563,2	28071,5	16869,9

Параметри для вирішення рівняння регресії та розрахунку коефіцієнта кореляції представлені у табл. 2.9.

Таблиця 2.9 - Параметри для вирішення рівняння регресії та розрахунку
коефіцієнта кореляції

Роки	Матеріальні витрати, тис. грн. X	Валова продукція, тис. грн. Y	XY	X^2	Y^2
2017	16544	16563,2	274021580,8	273703936	274339594,2
2018	27300	28071,5	766351950	745290000	788009112,3
2019	24343	16869,9	410663975,7	592581649	284593526
Всього	68187	61504,6	1451037507	1611575585	1346942233
У середньому	22729	20501,533	483679169	537191862	448980744

Підставимо у систему рівнянь необхідні величини з таблиці:

$$61504,6=3a+68187b \quad 1451037507=68187a+1611575585b$$

$$20501,5=a+22729b \quad 21280,3=a+23634,6b$$

$$778,8=905,6b;$$

$$b=0,859 \quad a=20501,5 - 19524,2=977,3$$

$$\bar{Y}_x = 977,3 + 0,859x$$

Розраховуємо лінійний парний коефіцієнт кореляції:

$$r = \frac{483679169 - 22729 \times 20501,533}{\sqrt{(37191862 - 516607441) \times (48980744 - 420312855)}} = \frac{176998254}{242922188} = 0,728$$

$$R^2 = 0,529 \times 100\% = 52,9\%$$

Таким чином з усієї сукупності факторів, що впливають на валову продукцію господарства, на долю матеріальних витрат приходиться 52,9%.

$$\sigma_r = \frac{1 - 0,529}{1,73} = 0,272$$

$$t_r = \frac{0,529}{0,272} = 1,94$$

Оскільки $t_r < 3$, то з усіх факторів, що впливають на формування валової продукції, значне місце (52,9%) займають матеріальні затрати. Отже вплив інших факторів менш значний – 47,1%.

Для порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів, можна скористатися трендовим аналізом. За допомогою тренда формуються можливі значення показників у майбутньому, а, отже, ведеться перспективний, прогнозний аналіз.

Для того, щоб спрогнозувати, як зміниться сума матеріальних витрат у подальші роки, необхідно скористатись методом трендового аналізу. Метод трендового аналізу дозволяє встановити зростають, зменшуються чи залишаються незмінними рівні ряду та дає змогу визначити, на скільки одиниць щорічно вони зростають або зменшуються.

Коли показники динамічного ряду змінюються більш-менш рівномірно, без різких коливань, то в такому випадку застосовують рівняння прямолінійного тренду:

$$\bar{Y}_t = a_0 + a_1 t \quad (2.6)$$

Де: \check{Y}_t – вирівняне, теоретично розраховане значення показника динамічного ряду;

a_1 – теоретичне значення показника динамічного ряду у році, який передує початку дослідження;

a_0 – середнє щорічне зменшення або збільшення рівня показника;

t – порядковий номер року.

Для перевірки правильності розрахунку показників трендових рівнянь необхідно додати фактичні рівні і теоретично розраховані рівні. Їх суми повинні збігатись.

$$\sum Y_{факт} = \sum \bar{Y}_t \quad (2.7)$$

При використанні прямолінійного тренду:

параметри a_0 і a_1 можуть бути знайдені шляхом рішення системи нормальних рівнянь:

$$\begin{aligned} na_0 + a_1 \sum t &= \sum y \\ a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 &= \sum yt \end{aligned} \quad (2.8)$$

Трендовий аналіз матеріальних витрат:

На основі даних табл. 2.8 складаємо розрахункову табл. 2.10

Таблиця 2.10 - Розрахункова таблиця для параметрів трендових моделей

Вихідні дані		Елементи для розрахунку параметрів $\check{Y}_t = a_0 + a_1 t$			
Рік	Матеріальні витрати, тис. грн., $Y_{факт}$	Порядковий номер року, t	t^2	yt	Розрахункове значення Y_t
2017	16544	1	1	16544	18829,5
2018	27300	2	4	54600	22729
2019	24343	3	9	73029	26628,5
Сума	68187	6	14	144173	-

За формулами:

$$a_0 = \frac{\sum y \sum t^2 - \sum yt \sum t}{n \sum t^2 - \sum t \sum t}$$

$$a_1 = \frac{n \sum yt - \sum y \sum t}{n \sum t^2 - \sum t \sum t} \quad (2.9)$$

Визначаємо кількісне значення параметрів на основі даних табл. 2.10.

$$a_0 = \frac{68187 * 14 - 144173 * 6}{3 * 14 - 6 * 6} = \frac{89580}{6} = 14930$$

$$a_1 = \frac{3 * 144173 - 68187 * 6}{3 * 14 - 6 * 6} = \frac{23397}{6} = 3899,5$$

Рівняння прямолінійного тренду має вигляд:

$$\bar{Y}_t = 14930 + 3899,5 * t$$

Підставляючи відповідне даному рокові значення t визначаємо розрахункове значення \check{Y}_t (табл. 2.10.)

Можемо розглянути графік трендового аналізу матеріальних витрат на підприємстві з розрахованим рівнянням тренду за допомогою ПЕОМ (рис. 2.5)

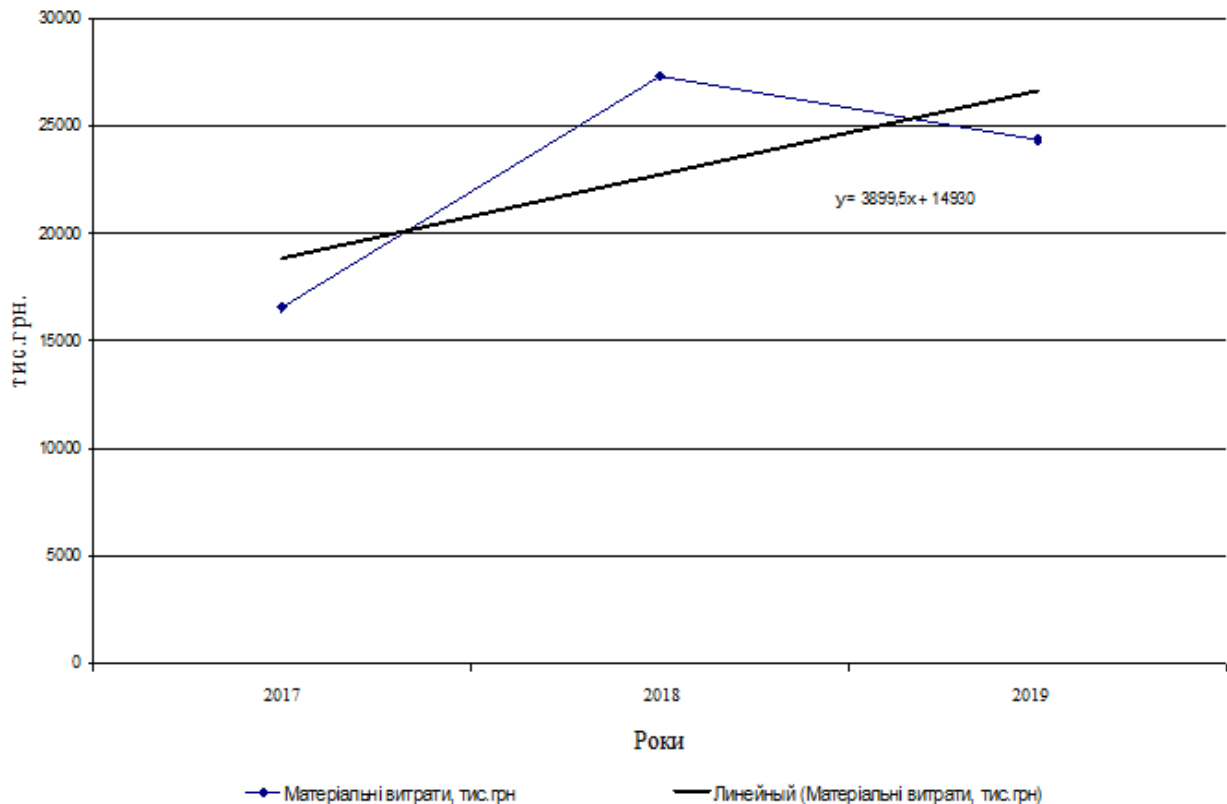

Рисунок 2.5 - Аналітичне вирівнювання матеріальних витрат підприємства в операційній діяльності

Проаналізувавши матеріальні витрати в динаміці за 3 роки з 2017 по 2019, можна зробити висновки, що з 2017 по 2019 роки кількість матеріальних витрат зросла на 10756 тис. грн., а в динаміці з 2018 по 2019 роки зменшилась на 2957 тис. грн.

Аналізуючи лінію тренду та рівняння тренду, можна зробити висновок, що показник матеріальних витрат збільшиться на 14930 тис. грн., також ми бачимо, що коефіцієнт при x з додатнім знаком, а це означає, що динаміка зростання є позитивною. Коефіцієнт зростання = 3899,5.

Для розрахунку параметрів трендових моделей і обґрунтування їх вибору скористаємось даними табл. 2.8.

На основі даних табл. 2.8 складаємо розрахункову таблицю 2.11

Таблиця 2.11 - Розрахункова таблиця для параметрів трендових моделей

Вихідні дані		Елементи для розрахунку параметрів			
Рік	Валова продукція, тис. грн., $Y_{\text{факт}}$	Порядковий номер року, t	t^2	yt	Розрахункове значення Y_t
2017	16563,2	1	1	16563,2	20348,1
2018	28071,5	2	4	56143	20501,5
2019	16869,9	3	9	50609,7	20654,9
Сума	61504,6	6	14	123316	-

Визначаємо кількісне значення параметрів на основі даних табл. 2.11.

$$a_0 = \frac{61504,6 * 14 - 123316 * 6}{3 * 14 - 6 * 6} = \frac{1211684}{6} = 20194,7$$

$$a_1 = \frac{3 * 123316 - 61504,6 * 6}{3 * 14 - 6 * 6} = \frac{920,4}{6} = 153,4$$

Рівняння прямолінійного тренду має вигляд.

$$\bar{Y}_t = 20194,7 + 153,4 * t$$

Підставляючи відповідне даному рокові значення t визначаємо розрахункове значення \check{Y}_t (табл. 2.11.)

Розглянемо графік трендового аналізу валової продукції (рис. 2.6)

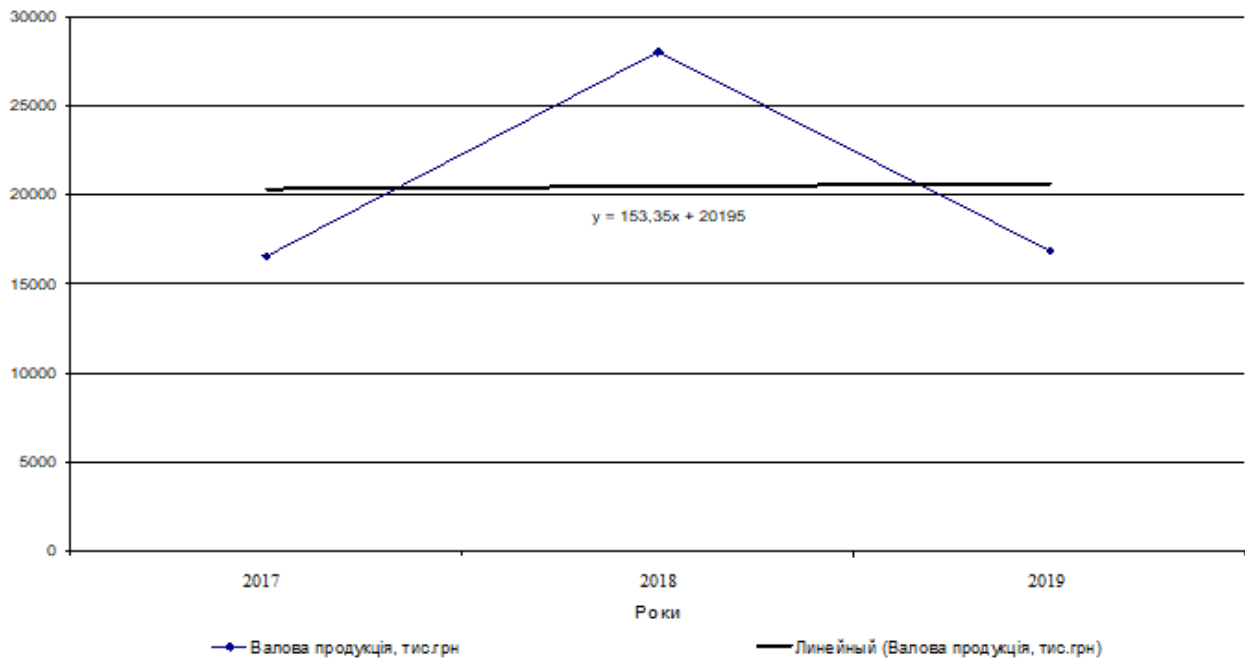

Рисунок 2.6 - Аналітичне вирівнювання валової продукції підприємства в операційній діяльності

Проаналізувавши валову продукцію в СФГ «Дубравушка» можна зробити висновки, що з 2017 року по 2018 рік валова продукція мала тенденцію до зростання і в 2018 році досягла 28071,5 тис. грн., а це на 11508,3 тис. грн більше ніж у 2017 році. А в 2019 році порівняно з 2018 роком валова продукція зменшилась знову до відмітки 16869,9 тис. грн.

Аналізуючи лінію тренду та рівняння тренду, можна зробити висновок, що показник валової продукції збільшиться на 20194,7 тис. грн., також ми бачимо, що коефіцієнт при x з додатнім знаком, а це означає, що динаміка зростання є позитивною. Коефіцієнт зростання = 153,35.

Отже можна зробити висновок що валова продукція напряму залежить від матеріальних витрат, які були зроблені для досягнення цілей підприємства. Отже чим більше матеріальних витрат несе підприємство тим більшу валову продукцію в кінцевому результаті своєї діяльності воно отримує.

Висновки до розділу 2

1. Встановлено, що підприємство достатньо забезпечене земельними ресурсами, в 2019 році загальна земельна площа складає 2829,1га. У порівнянні з 2017 загальна земельна площа, площа сільськогосподарських угідь та площа ріллі зменшилась у зв'язку з тим, що частина пайовиків забрала свої земельні ділянки, які знаходились в тимчасовій оренді. Кількість робітників у 2019 році порівняно до 2017 збільшилась на 1,2%.

Середньорічна вартість основних виробничих засобів збільшилась на 32,2%, оборотних засобів зросла на 25,6%. Виручка від реалізації продукції зросла на 39,2%, фондооснащеність та фондоозброєність зросли на 51% та 30% відповідно. Фондовіддача ж у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 23%. Фондомісткість за цей же період зросла майже на 30%. Норма прибутку склала 74,42% у в.п.

2. Досліджено, що в підприємстві є наступні їх запаси: сировина і матеріали, які зросли у 2019 році порівняно з 2017 на 6%, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби зросли у 2019 році на 93%, витрати на паливо у 2019 році зросли на 34%, запасні частини в 2018 та 2019 році, на суму 79 та 43 тис. грн. відповідно, поточні біологічні активи, які в 2019 році порівняно з 2017 зросли на 11,22%. На такі зміни також вплинула і інфляція, зовнішні фактори, та внутрішні фактори, а саме зміна технологій вирощування, зміна операційних стратегій та інше.

3. Виявлено, що в складі і структурі операційних витрат найбільшу частку займають матеріальні затрати – 90,92%, витрати на оплату праці займають 4,16%, відрахування на соціальні заходи складають 1,54%, частка амортизації складає 1,38%. Всі інші операційні витрати складають 3,02%. Отже доведено, що матеріальні затрати є найбільш вагомою часткою всіх операційних витрат так як до складу прямих матеріальних витрат включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ ЛОГІСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Оптимізація логістичної стратегії управління забезпеченням ресурсами підприємства

Забезпечення матеріальними ресурсами функціонування організації в логістичній сфері повинно виконуватись в належному вигляді та на базі створення конкретних стратегій ресурсозабезпечення, що дозволяють вирішити такі питання:

- розрахунок майбутніх потреб виробництва в матеріальних та інших видах ресурсів;
- визначення належних обмежень ресурсів використання і створення перспективних параметрів нормування витрат матеріальних ресурсів;
- окреслення меж стратегічних ресурсів, їх параметрів, варіантів використання через складання матеріальних балансів кількості і структури, строків постачання з тенденціями застосування;
- планування системи оптимально переміщення, утримання та застосування;
- застосування принципів з точки зору логістики, відповідно до плану виконання стратегії оптимального використання ресурсів [44].

В сучасних ринкових умовах, особливо коли ресурси, які використовує підприємство є дефіцитними, або мають високу вартість, виробниче підприємство має створити ти повноцінну систему для здійснення процесу забезпечення необхідними матеріалами, сировиною і таке інше. Для контрагента, постачальника- це стадія закінчення процесу виробництва, а для покупця - це стадія, на якій грошові ресурси трансформуються в одну із складових операційного процесу. Функціонування організації націлене на дослідження формату ринку з ціллю забезпечення власно операційного процесу

з що найменшими затратами. Менеджери організації на базі створеного "набору", формують обсяг, якість, склад, вартість, строки постачань та контрагентів постачальників за кожним видом ресурсів, базуючись на параметрах, ринку запитах покупців та необхідності операційних процесів.

На стратегії планування ресурсів значно впливають ситуації на ринках, які забезпечують ресурсами. В даний час існує активна пропозиція різних видів ресурсів, і тому ключовий акцент в ресурсозабезпечувальних стратегіях надається обранню цих ринків які володіють великим набором пропозицій, з огляду на параметри ціни та якості, комплектування допоміжних ресурсів, географічною привабливістю і таке інше.

Відомий вчений в сфері дослідження ресурсних стратегій І. Ансофф вказує на можливість розробки відповідних стратегій з застосуванням принципів подібно до яких розробляються товарні стратегії. При цьому необхідну потребу в ресурсах організації визначається через формування своєрідної зони стратегічних ресурсів, що описують стан із забезпеченням визначеними видами ресурсів конкретних запитів виробництва. Зони стратегічних ресурсів це певний сегмент ринку в якому функціонує визначена спільнота та виробників постачальників які спроможні забезпечити ринок широкою номенклатурою товарів підприємства і створити умови для постійної роботи її виробничо-господарської системи.

Всі організації функціонують по-різному з використанням окремих або спільних сегментів ринку, які за описаною вище теорією можуть трактуватися як зони стратегічних ресурсів. Тому існує необхідність здійснити ти перелік їх груп що сформовані з врахуванням характеристика мікро- та макросередовища (рисунок 3.1).

Для всіх зон формуються стратегії, які, як було сказано раніше є особливою системою обмежень і конкретних стратегічних підходів, що створюються організацією з ціллю їх ліквідації. При цьому кожен визначений термін часу синхронізація різних видів і форм стратегій зі стратегіями використання ресурсів це абсолютна потреба яка в той же час впливає і на

строки реалізації спільних планів і завдань. За допомогою контролю і досліджень, щодо реалізації планів забезпечення ресурсами, може відбуватися моніторинг та взаємоузгодження системи виділення ресурсів кожній структурній ланці, а відповідно забезпечення первісної функції котру раніше забезпечувало стратегічне керівництво, ще на перших стадіях власного розвитку.

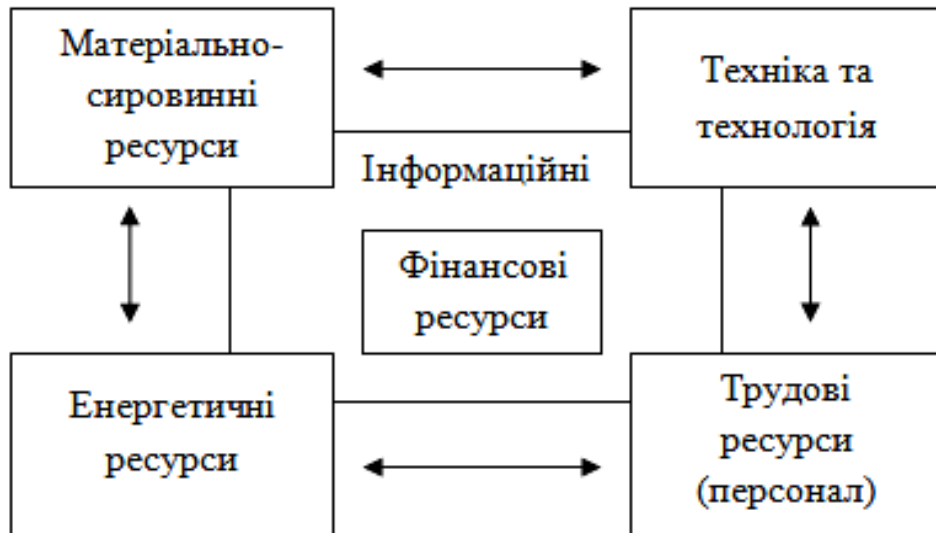

Рисунок 3.1 - Схема класичної структури взаємозв'язку ресурсів підприємства

Ключова мета абсолютно всіх стратегій, що стосується планування ресурсів полягає в тому, щоб забезпечивши всі потреби товарних і функціональних стратегій реалізувати запити виробництва в матеріалах, сировині та запчастинах, устаткуванні, кадрами, грошовими та інформаційними ресурсами.

За умови зростання власної незалежності, організації самі визначають потрібний асортимент, обсяг та якість ресурсів необхідних для можливої швидкої зміни випуску нових продуктів, при цьому динамічного розвитку необхідних виробничих підсистем організації. Відповідно до цього організація розраховує оперативно та планові потреби в ресурсах, при цьому розробляє необхідні прийоми щодо їх реалізації.

Базовими параметрами для визначення потреб у ресурсах являються:

- товарні стратегії в яких розраховуються планові види та кількість продукування товарів для забезпечення "стратегічної ями";
- виробнича стратегія, де розраховується необхідність в ресурсах для формування підтримки, продуктивного розвитку час згорання діяльності певних виробничих ланок організації,
- доцільний обсяг резервів з метою реалізації потокового виробництва в організації;
- плани та дослідження тенденцій стосовно створення та виробництва сучасних матеріалів, нових технологій, функціональних систем і таке ін.
- способи забезпечення оптимального застосування матеріальних ресурсів з врахуванням руху в їхньому складі, заміни важкодоступних видів матеріалів більш доступними, застосування власних резервів, матеріалів вторинної переробки та неліквідів;
- способи забезпечення оптимального нормування економії в процесі продуктивного застосування ресурсів.

В цілому необхідність в матеріальних ресурсів можливо визначити наступним чином:

$$\Pi = O \cdot H + Z_{п} - Z_{о} \quad (3.1)$$

де: O — обсяги виробництва певного продукту згідно з обраною продуктово-товарною стратегією;

H — прийняті норми витрат сировини (матеріалу) на одиницю продукції, що забезпечують необхідний рівень конкурентоспроможності;

$Z_{п}$ — нормативний перехідний виробничий запас продукту, необхідний для забезпечення безперервного виробництва;

$Z_{о}$ — очікуваний запас даного виду продукту на початок планового періоду.

У випадку, якщо немає можливості визначити норми затрат в розрахунку на одиницю продукції, тоді доцільно застосувати показники витрачання матеріальних ресурсів з віднесенням на їх фінансову вартість в розмірі сотень чи тисяч.

Визначимо фінансову потребу в закупівлі матеріальних ресурсів для вирощування соняшнику відповідно до конкретної стратегії:

$$\Pi = 29766\text{ц} * 74,55\text{грн./ц} + 92196 - 17096,5 = 2143955,8 \text{ грн.}$$

Фінансові вкладення, необхідні для забезпечення потреби в матеріальних ресурсах складають 2143955,8 грн. для виготовлення 29766 ц соняшнику.

Для обрання стратегії управління ресурсами доцільно скористатись наступною структурою заходів на рисунку 3.2.

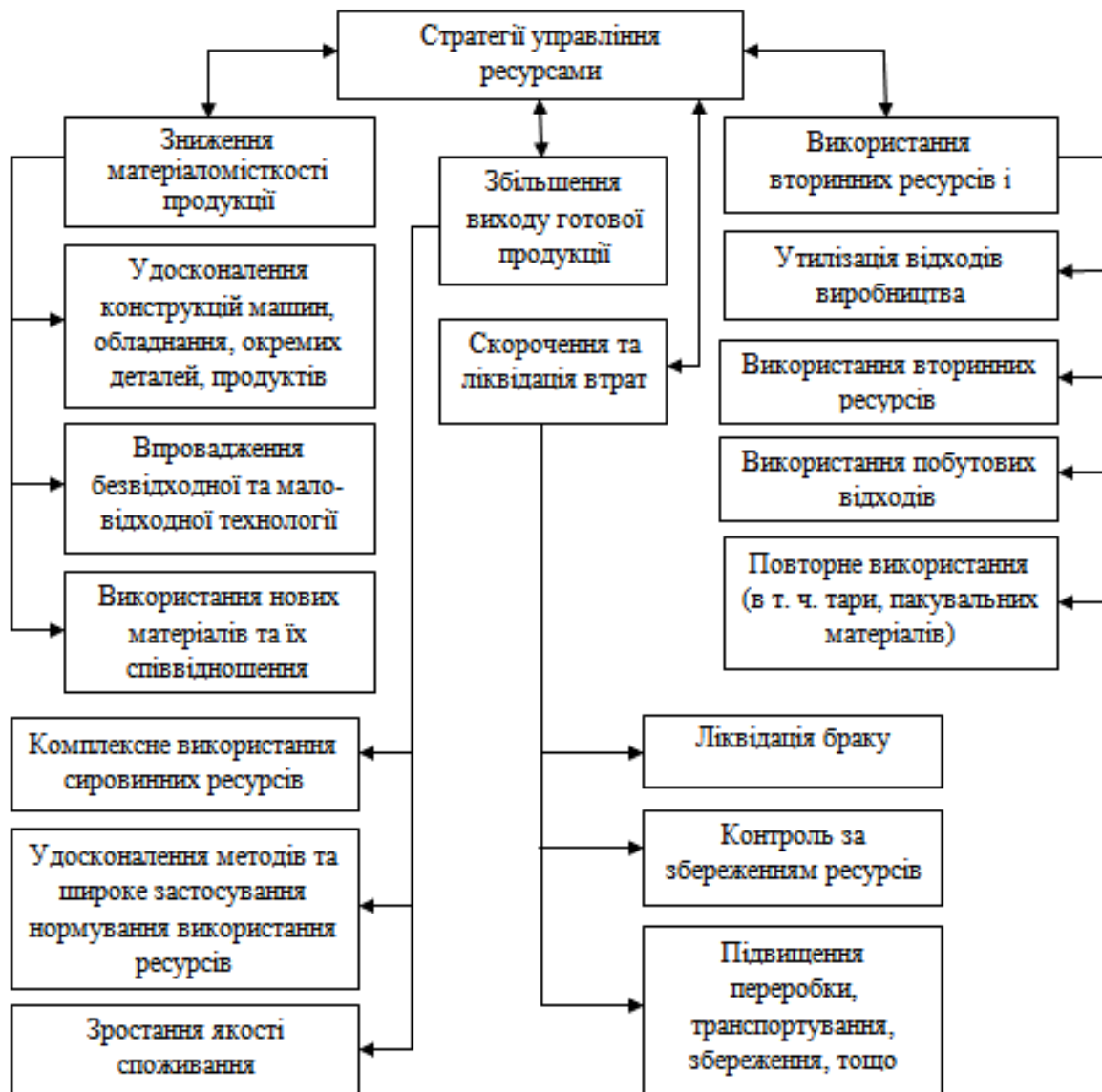

Рисунок 3.2 - Схема структури заходів для оптимізації використання матеріальних ресурсів та їх залежність від стратегій управління ресурсами

Швидко визначити необхідність в матеріальних ресурсах на майбутній період можна застосувавши метод динамічних коефіцієнтів.

$$\text{Ппл} = \text{Фр} \cdot \text{Кп} \cdot \text{Кн} \quad (3.2)$$

де: Фр — фактичний обсяг витрат матеріалів на виготовлення продуктів-аналогів за попередній період;

Кп — коефіцієнт зростання/зменшення обсягу виготовлення продукту в плановому періоді порівняно з попереднім періодом;

Кн — коефіцієнт збільшення/зниження норм витрат на одиницю продукції, згідно з розробленими для цього заходами

Розрахуємо орієнтовну потребу в матеріальних ресурсах на плановий період для виготовлення соняшнику:

$$\text{Ппл} = 2219055,3 \cdot 1 \cdot 0,78 = 1730863,13 \text{ грн.}$$

Як доводять розрахунки, потреба в матеріальних ресурсах для виготовлення тієї ж самої кількості соняшнику, але вже при нових, розроблених та впроваджених заходах, вартість матеріальних витрат знизилась на 488192,2 грн., а це можна вважати дуже вагомим зменшенням та економією затрат на виробництво товарної продукції.

Особливо важливими видами ресурсів, стосовно яких перш за все необхідно розробляти стратегію їх раціонального використання є енергетичні, та деякі інші ресурси, що імпортуються. Організація повинна проводити аналіз стосовно використання матеріалів, які є заміниками імпортних, та знижують залежність від закордонних постачальників, зменшують витрати валютних резервів і таке інше. Здійснюючи вибір щодо вийду і наповнення стратегії управління ресурсами, необхідно мати на увазі ще і постійну можливість отримання ресурсів та їх критичність для функціонування організації.

Залежність ефективності функціонування організації від окремих видів ресурсів визначається значенням, яке має певний ресурс для реалізації цілей виробництва, варіантом його заміни, масштабом впливу вартості ресурсів на ефективність функціонування організації. Можливість отримання ресурсів може бути визначена через їх обмеженість або через складність доставки. Сукупність факторів, які впливають на складність забезпечення ресурсами

оцінюються виходячи з можливості впливу організації покупця на власних контрагентів,

Постачання матеріальними ресурсами можна оптимізувати через використання комплексу організаційних, економічних та технологічних мір, за допомогою яких реалізуються систематизація стратегій управління ресурсами з іншими операційними стратегіями, чи наприклад маркетинговими стратегіями завдяки дослідженню і розширенню її зони і т.д. Дослідження і розробка стратегій використання подібних чи альтернативних ресурсів реалізується так як і експрес дослідження та розробка товарних стратегій.

Окремим питанням розглядається постачання в виробничо-господарський процес матеріальних ресурсів - це формування системи запасів. В найкращій ситуації, за умови ритмічного забезпечення за всіма елементами і напрямками, кількість ресурсів, які отримує організація зазначено в планах виробництва товарної продукції.

Існують різні варіанти забезпечення виробництва ресурсами, при цьому запаси можуть бути мінімальними, або ж перевищувати необхідні для виробництва обсяги. Все залежить від цілей які переслідує організація при формуванні тих чи інших видів запасів. Якщо система управління запасами не призводить до надмірних витрат чи простою виробництва завдяки відсутності сировини, то відповідна система може вважатися прийнятною. Це відображає безпосередній зв'язок стратегії управління ресурсами та операції забезпечення як функціональності з реалізації ресурсних стратегій (охоплюючи систему управління складуванням, та інші галузеві сфери діяльності логістики).

Запаси відносяться не тільки до вхідних матеріальних потоків організації,ї вони являються буфером між забезпеченням, виробничо-господарським процесом, системою просування та збуту. За таких умов в загальній системі керування організацією виділяється і питання складування, що до якого відноситься розташування та застосування складів, процесу накопичення та утримання матеріалів, комплектуючих, внутрішнього переміщення, моніторингу якості сировини і таке ін.

З огляду на функції, роль та складність перетворень у процесі забезпечення, а також захопленням важливих для виробництва факторів, можна можна використовувати диференційовані заходи до наповнення стратегії управління ресурсами:

- для окремого виду матеріалу формувати ти свою ресурсну стратегію;
- створювати стратегічні плани для окремих номенклатурних груп матеріалів або видів сировини;
- створювати загальну стратегію управління ресурсами в цілому для організації.

Розглядаючи ключові особливості ресурсозабезпечення, можна зазначити що причини створення та накопичення запасів сировини і матеріалів створюються підприємствами з наступних причин:

- забезпечення нестабільне;
- з фінансової точки зору доцільно здійснювати закупівлі отримувати запаси ніж мати проблеми з виробничим процесом;
- кожне постачання може вимагати тривалих досліджень різноманітних параметрів;
- сировинна безпека, це причина накопичення запасів для створення впевненості стабільного функціонування за відсутності проблем постачання в найближчому майбутньому.

З ціллю постійного постачання виробництва сировиною, комплектуючими та іншими видами матеріальних ресурсів, як правило виділяють певну кількість обігових фінансових засобів, Львів які включають в себе елементи вкладень в обігові запаси, а саме Товарні, грошові та інші необхідні для реалізації постійного обігу продуктів та фінансів у взаємовідносинах з контрагентами), та коштів залучених до обігу, пакувальних матеріалів паливо мастильних матеріалів і таке інше. Чітка організація використання обігових фінансових засобів можлива за умови включення в загальну систему різноманітних функцій, зв'язків та стратегій пов'язаних з ресурсозабезпеченням.

Товарні стратегії визначають, які конкретно продукти планує виробляти організація. Ці стратегії також дозволяють визначити до якої галузі відноситься організація, та встановлюють вимоги до технічного забезпечення та технології виробництва товару відповідного виду.

Таким чином, обсяг, склад, та види устаткування визначаються тим в якій галузі працює є підприємство, яку продукцію чи товари воно виготовляє відповідно до розроблених стратегій, а також способом трансформації ресурсів у кінцевий товар.

Організації для створення умов забезпечення технічними засобами та процесною технологією частіше за все застосовують оцінку їх вартості тобто основні фонди. В господарському та бухгалтерському обліку виробничі фонди включають в себе будівлі, споруди, різноманітне устаткування, транспорт та інші складові стосовно яких може прийматися управлінське рішення.

Між технічним забезпеченням та операційними стратегіями як правило встановлюється безпосередній взаємозв'язок. Відповідь на запити в конкретному обладнанні чи устаткуванні в натуральному виразі відображуються диференційовано:

- з метою будівництва капітальних споруд чи реконструювання виробництва;
- зміни застарілого в організації устаткування;
- групування продуктів за номенклатурою;
- причетність до дослідно-конструкторських робіт і таке ін.

Визначаючи категорію запасів "незавершене виробництво", як правило мають на увазі матеріали чи напівфабрикати, які перебувають на проміжних етапах виробничо-господарського процесу відповідної організації. Які запаси передбачають подальший процес технологічної обробки, в результаті якої змінюється їхні характеристики, підвищується ціна і утворюється нові види чи форми товару.

На багатьох виробничих підприємствах часто існує певний обсяг накопичених різних видів запасів, які відносяться до незавершеного

виробництва. Це обумовлено природою виробничо-господарської діяльності, так як в будь-якому процесі перетворень на проміжних етапах з'являються напівфабрикати, тобто матеріально речовину утворення обробка яких вже почалася але ще не закінчилося в виробничому технологічному циклі.

Певний обсяг напівфабрикатів чи комплектуючих може мати більш ніж мінімальне значення, що збільшує запас. Причини таких накопичень можуть бути наступними:

- не синхронізоване виконання робіт на різних стадіях виробничого-господарського процесу;
- формування проміжних накопичень у вигляді буферних запасів за наявності ризику затримки поставок чи пришвидшення виготовлення продукції у випадку зростання попиту.

Як правило, окремо розглядається питання формування системи стратегічних запасів. Стратегічні запаси формуються абсолютно для відмінних цілей, ніж запаси для забезпечення функціонування підприємства. Відповідні запаси сировини чи матеріалів формуються з огляду на передбачувані зміни у взаємодії з контрагентами чи нестабільності забезпеченням стратегічних ресурсів в національних масштабах, що в кінцевому підсумку здатні негативно відбитися на виробничо-господарської діяльності конкретного підприємства або на конкурентних позиціях.

В цілому, спільних вказівок з формування стратегічних запасів не існує, що даний функціональний аспект не входить в компетенцію операційного керівника.

Як показує практика, більшість підприємств незалежно від галузі чи специфіки виробництва утримують певний обсяг товарно-матеріальних запасів. Створюючи їх базуються на таких постулатах:

- створення та забезпечення умов незалежності операційної діяльності організації;
- накопичений запас матеріалів чи деталей на робочому місці це дозволяє мати певну гнучкість в операційному процесі. Так, наприклад, якщо

передбачається затримка по причині переналаштування чи ремонту устаткування, сформований запас дає змогу зменшити втрати часу.

- незалежність робочих місць в певній мірі доцільна і технологічних лініях, так як термін виконання подібних операцій може диференціюватися змінюючись від виробу до виробу. Тому для ритмічного виконання операцій доцільно мати накопичення з декількох деталей, що дозволяє підтримувати постійний темп виробництва;

- необхідність планування можливості змін попиту на товар який виробляється. В умовах коли попит на товар достеменно відомий, є можливість виробляти його у відповідності з попитом, але як правило запити споживачів неможливо розрахувати достовірно, і для того щоб ЗМП вигулювати зміну попиту, доцільно утримувати ти якийсь резервний запас товарної продукції;

- реалізація принципу гнучкості виробничого процесу. Утримання товарно-матеріальних запасів дає змогу знизити напругу у виробничій системі так як запас дозволяє розширити підготовчий період до виробництва нового товару? Що в кінцевому підсумку буде сприяти стабільному і не дорогому виробничо-господарського процесу через виробництво великих партій товару/ наприклад за великих затрат на оформлення постачання доцільніше буде виробництво крупних партій товарної продукції.

- нівелювання коливань строків доставки матеріалів для виробничого процесу. Якщо в контрагента замовляють якийсь вид ресурсу інколи створюється деякі негаразди чи затримки причинами яких можуть стати непередбачуваний зміни в строках постачання, дефіцит сировини безпосередньо у самого контрагента що затримує виконання поставок; постачання бракованого чи и некондиційна матеріалу який був необхідний замовнику.

- застосування позитивних якостей системи економічно обґрунтованого розміру замовлення на постачання партій сировини. Замовлення може тягнути за собою певні затрати: оплата праці, телефонні перемовини, пересилання документів і т.п.

Отже, чим більший об'єм кожного окремого постачання, тим меншою є кількість постачань які потрібно здійснити при цьому затрати на постачання також схиляють замовників до укрупнення партії постачань, Тобто чим більший розмір замовлення тим менші затрати на одиницю товару чи тонну сировини.

Досліджуючи всі перелічені фактори, необхідно розуміти, що створення запасу завжди пов'язано з додатковими затратами і що крупні запаси в цілому небажані, але доцільність формування крупних запасів як правило пояснюється надто довгими періодами постачань.

3.2. Удосконалення системи логістичного забезпечення діяльності підприємства матеріальними ресурсами

З ціллю стабільного забезпечення виробництва сировиною, матеріалами, напівфабрикатами чи іншими ресурсами, як правило, відводиться визначений обсяг обігових фінансових засобів.

Оптимізація чи раціоналізація ресурсного забезпечення з позиції принципів логістичного підходу, являється задоволення організаційних потреб, швидка і якісне реалізація Запитів покупців з мінімальними загальними затратами, які залежать від ресурсів.

Для визначення оптимальної структури та кількості ресурсів, що планується використовувати, в виробництві часто застосовують такі види аналізу як ABC –XYZ та визначення оптимального розміру постачання.

Логістичні принципи в керуванні ресурсами дозволяють диференціювати контроль за використанням ресурсів, які вимагають постійного моніторингу та ресурси моніторинг яких можна проводити з тривалою періодичністю через розподіл ресурсів на категорії (групи) застосовуючи ABC-аналіз. В процесі дослідження було здійснено групування книги за категоріями А В С, виробничих ресурсів в галузі рослинництва для селянського (фермерського)

господарства Дубравушка Криничанського району Дніпропетровської області, що наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Групування ресурсів галузі рослинництва в С(Ф)Г «Дубравушка» за методом ABC

Вид ресурсу	Середньорічна вартість, тис. грн.	Питома вага виду ресурсів в їх загальному обсязі, %	Група
Дизельне паливо	209,3	40,6	А
Пшениця озима	125,3	24,3	А
Ячмінь	29,4	5,7	А
Азотні добрива	19,0	3,7	А
Бензин	17,6	3,4	А
Фосфорні добрива	17,4	3,4	В
Горох	14,2	2,8	В
Гербициди	13,5	2,6	В
Інструменти	10,5	2,0	В
Інсектициди	10,3	2,0	В
Соняшник	9,1	1,8	С
Масло	8,3	1,6	С
Фунгіциди	6,0	1,2	С
Гречка	4,7	0,9	С
Протруйники	4,6	0,9	С
Калійні добрива	3,3	0,6	С
Картопля	3,2	0,5	С
Овес	2,7	0,5	С
Жито	2,2	0,4	С
Кукурудза	2,2	0,4	С
Просо	2,0	0,4	С
Тара	1,1	0,2	С
Разом	515,9	100,0	–

Відповідно до даних наведених в таблиці 3.1, перша група А складає 77,7% їх загальної вартості, наступна група В забезпечує 12,8%, а категорія С відповідає лише за 9,5% ресурсів в загальній структурі вартості. В результаті

такого поділу можна диференціювати підходи до управління різними групами ресурсів на основі запропонованих рекомендацій в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Рекомендовані заходи з удосконалення керівництва виробничими ресурсами галузі рослинництва в С(Ф)Г «Дубравушка»

Класифікаційні групи		
А	В	С
<p>1. Постійний контроль за станом ресурсів.</p> <p>2. Максимально точний прогноз.</p> <p>3. При замовленні ресурсів, використовувати моделі управління ресурсами з постійним розміром замовлення та змінною точкою замовлення або постійною точкою замовлення та змінним розміром замовлення</p>	<p>1. Періодичний контроль за станом ресурсів.</p> <p>2. Прогнозування обсягів споживання ресурсів.</p> <p>3. При замовленні ресурсів, використовувати моделі управління ресурсами з постійним розміром замовлення та змінною точкою замовлення або постійною точкою замовлення та змінним розміром замовлення</p>	<p>1. Мінімальний контроль за станом ресурсів.</p> <p>2. При замовленні ресурсів, використовувати систему управління ресурсами «максимум – мінімум»</p>

Відповідно до рекомендаційних принципів наведених в таблиці 3.2? Основний акцент в керуванні ресурсами належить приділяти категорії А? Так як вказана категорія має найбільшу загальну вартість а тому вимагає безперервного моніторингу рівня ресурсів танай точнішого планування обсягів їх використання. Здійснюючи замовлення ресурсів, має сенс застосування моделі з незмінним розміром замовлення та диференційованою точкою замовлення або ж незмінною точкою замовлення та диференційованим розміром.

Для групи В можлива реалізація періодичного моніторингу рівня запасів ресурсів та планування обсягів використання. Оформляючи замовлення на поставку ресурсів, раціонально застосовувати моделі з статичним розміром замовлення та диференційованою точкою замовлення або незмінною точкою замовлення та диференційованим розміром замовлення.

Група С, що в кількісному відношенні є найбільшою, має найменшу сукупну вартість та вимагає найменшою уваги з точки зору контролю за її станом, що вдало реалізуються широковідомій системі "Мінімум і максимум".

Своєрідним розширенням можливостей АВС-аналізу є аналіз відомий під назвою XYZ, який розглядає дослідження та класифікація ресурсів за точністю планування та використання певних обсягів ресурсів. Галузі рослинництва аграрних господарств XYZ-аналіз доцільно застосовувати лише для запасів товарної продукції, де досить проблематично спрогнозувати обсяг запитів потенційних покупців. Групування запасів товарної продукції С(Ф)Г «Дубравушка» за методикою Хуз-аналізу наведено в таблиці 3.3.

Відповідно до інформації наведені в таблиці 3.3, традиційний принцип розподілу на групи відповідно до їх аналізу необхідно змінити для планування обсягу запасів товарної продукції в сфері рослинництва в С(Ф)Г «Дубравушка», так як всі запаси за відповідних розрахунків, мають значні коефіцієнти варіації, що свідчить про невисоку достовірність прогнозування та вплив сезонного характеру виробничо-господарського процесу. Таким чином, в процесі розподілу запасів товарної продукції на класифікаційні групи, відповідно до XYZ-аналізу в галузі рослинництва С(Ф)Г «Дубравушка» доцільно використовувати середнє значення варіативного показника ($V_{сер}$). Відповідно до даного принципу класифікації можна здійснити такий розподіл:

- до групи Х відносять запаси варіативний коефіцієнт яких нижчий за усереднене значення відповідного коефіцієнта;

- в групу У включають запаси, варіативний коефіцієнт яких дорівнює середньому їх значенню;
- до групи Z відносять запаси, варіативний коефіцієнт яких вищий за їх середнє значення

Таблиця 3.3 - Групування запасів товарної продукції галузі рослинництва С(Ф)Г «Дубравушка» з використанням XYZ-аналізу

Вид продукції	Загальна вартість запасу, тис. грн.	Середньо-арифметичне відхилення, тис. грн., μ	Середньо-квадратичне відхилення, тис. грн., σ	Коефіцієнт варіації, %, V	Група
Пшениця	664,6	2 645,6	1 675,8	63,3	X
Соняшник	110,5	439,9	278,7	63,3	X
Ячмінь	295,3	301,9	42,4	14,0	X
Горох	48,6	193,6	122,6	63,3	X
Гречка	42,8	170,6	108,0	63,3	X
Овес	34,1	135,8	86,0	63,3	X
Жито	29,1	78,5	49,1	62,5	X
Кукурудза	57,0	350,2	310,0	88,5	Z
Просо	37,6	145,3	126,8	87,2	Z
Картопля (бульби)	6,1	51,0	56,8	111,5	Z
Разом	1 326,4	4 512,3	–	–	–

Для товарної продукції галузі рослинництва С(Ф)Г «Дубравушка» середнє значення варіаційного коефіцієнту дорівнює 68,1%. Отже, відповідно до вказаного принципу класифікації груп, до категорії X, яка описується в певному сенсі стабільним попитом, належить віднести пшеницю, ячмінь, горох гречку, овес і жито, а також соняшник.

До групи У, яка характеризується різкою зміною попиту, не обраний жоден вид товарної продукції, так як відсутні запаси для яких варіативний коефіцієнт був би рівний його середньому значенню, що цілком можливо за умови вирізнення класифікаційних категорій визначених XYZ-аналізом. В

групу Z, якій властиві неритмічні та непостійні зміни в попиті, доцільно віднести кукурудзу і картоплю.

На базі комбінування підходів ABC-XYZ аналізу існує можливість створити спільну матрицю керування запасами товарної продукції С(Ф)Г «Дубравушка», що наведена в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Комбінована матриця ABC-XYZ аналізу використання запасів готової продукції в С(Ф)Г «Дубравушка»

Групи	Продукція	Вартісна оцінка	Точність прогнозу
AX	Пшениця (зерно), соняшник (насіння)	Висока	Висока
AZ	Кукурудза (зерно)	Висока	Низька
BX	Ячмінь, горох (зерно)	Середня	Висока
CX	Гречка, овес, жито (зерно)	Низька	Висока
CZ	Просо (зерно), картопля (бульба)	Низька	Низька

Поява групи категорії «BX», в яку ввійшли ячмінь та горох, свідчить про наявність запасів, використання управлінських дій для яких є результативними і можуть бути описані, як встановлення зв'язків з покупцями відповідної продукції, але необхідно пам'ятати про періодичний моніторинг рівня запасів.

Група СК, яка включає жито гречку та овес характеризується практично незмінним споживацьким попитом. У процесі управління запасами відповідної продукції необхідно використовувати збалансовані рішення, щодо забезпечення споживчих смаків та нормально рівня прибутків для організації.

Відображення групи CZ, в яку були відібрані просо та картопля, є показником недостатньо результативного керування.

За умови функціонування галузі тваринництва в господарстві, необхідною умовою є раціоналізація різних видів запасів цій сфері. Як і при розгляді галузі рослинництва, можна скористатися вже відомими методами ABC та XYZ- аналізу. Відповідні розрахунки матеріальних запасів на основі ABC аналізу в галузі тваринництва наведені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.6 - Логістичне групування операційних запасів в галузі тваринництва в С(Ф)Г «Дубравушка» на основі ABC - аналізу

Вид запасу	Середньо-річна вартість запасу, тис. грн.	Питома вага виду запасів в їх загальному обсязі, %	Кумулятивний обсяг запасів, %	Група
Пшениця (для годівлі)	116,3	21,6	21,6	А
Жито (для годівлі)	98,0	18,2	39,8	А
Ячмінь (для годівлі)	85,3	15,8	55,6	А
Кукурудза (для годівлі)	79,1	14,7	70,3	А
Картопля (для годівлі)	60,0	11,1	81,4	В
Буряки (кормові)	55,5	10,3	91,7	С
Сіно	18,3	3,4	95,1	С
Синтетичні речовини, вітаміни та антибіотики	9,9	1,8	96,9	С
Інструменти, господарський інвентар	5,3	1,0	97,9	С
Паливо	4,0	0,7	98,6	С
Сінаж	2,6	0,5	99,1	С
Вика, люпин (для годівлі)	1,7	0,4	99,5	С
Солома (для підстилки)	1,4	0,3	99,8	С
Тара та тарні матеріали	1,0	0,2	100,0	С
Разом	538,4	100,0	х	–

Користуючись методиками XYZ – аналізу, виконаємо класифікацію операційних запасів в галузі тваринництва для забезпечення ритмічності їх споживання та ліквідації ризиків.

Розрахункова інформація стосовно формування груп операційних запасів тваринництва на основі XYZ - аналізу наведена в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 - Логістичне групування операційних запасів в галузі тваринництва в С(Ф)Г «Дубравушка» на основі XYZ - аналізу

Вид продукції	Загальна вартість запасу, тис. грн.	Середньо-арифметичне відхилення, тис. грн.	Середньо-квадратичне відхилення, тис. грн.	Коефіцієнт варіації, %, V	Група
Жито (на корм)	1176,1	294,0	15,4	5,2	X
Інструменти,	63,3	15,8	0,1	0,3	X
Тара	11,6	2,9	0	0	X
Пшениця	1395,6	348,9	59,6	17,1	Y
Ячмінь	832,8	208,2	40,3	19,4	Y
Кукурудза	772,8	193,2	25,8	13,4	Y
Картопля (на корм)	585,6	146,4	31,6	21,6	Y
Бураки	542,4	135,6	22,7	16,7	Y
Сіно	178,8	44,7	7,4	16,7	Y
Синтетичні речовини, вітаміни та антибіотики	118,2	29,6	4,6	15,7	Y
Паливо	48,4	12,1	2,7	22,2	Y
Сінаж	31,0	7,8	1,7	21,3	Y
Вика, люпин (на корм)	20,7	5,2	1,3	25,3	Z
Солома (для підстилки)	16,1	4,0	1,2	29,6	Z
Разом	5793,4	1448,4	-	-	-

Огляд даних таблиці 3.6 надає можливість сформулювати висновок про доцільність використання традиційного підходу до виділення асортиментних груп, відповідно до якого можна здійснювати поділ наступним чином:

- в групу X відносяться запаси ресурсів, які отримали варіаційний коефіцієнт нижчий ніж 10%;
- в групу Y відносяться ресурсні накопичення, варіаційний коефіцієнт яких вищий ніж 10%, але в той же час нижчий ніж 25%;
- в групу Z відносяться ресурсні запаси, варіаційний коефіцієнт яких стабільно вищий ніж 25%.

На основі консолідації двох методик ABC та XYZ аналізів сформуємо профіль (матрицю) керування операційними запасами в галузі тваринництва С(Ф)Г «Дубравушка», який буде відображений в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 - Профільна матриця ABC - XYZ аналізу керування операційними запасами в галузі тваринництва С(Ф)Г «Дубравушка»

Група	Запаси готової продукції	Вартісна оцінка	Точність прогнозу
AX	Жито (на корм)	Висока	Висока
AУ	Пшениця, ячмінь, кукурудза (на корм)	Висока	Середня
ВУ	Картопля (на корм)	Середня	Середня
СХ	Тара та тарні матеріали, інструменти, господарський інвентар	Низька	Висока
СУ	Паливо, сінаж, буряки, сіно, синтетичні речовини, вітаміни та антибіотики	Низька	Середня
СZ	Вівця, люпин (на корм), солома (для підстилки)	Низька	Низька

Дослідження інформації наведеної в таблиці 3.7 дає змогу сформулювати висновок та про незмінний стан та ефективність в керівництві запасами, на які показують запаси категорії AX та AU. Відповідно до такого розподілу в групу AX було віднесено жито, відповідні запаси описуються незмінність у використанні, великою ймовірністю прогнозування і вимагають поточного моніторингу їх стану так як є найбільш вартісними. Група AU, до якої були віднесені пшениця, ячмінь та кукурудза, характеризується утриманням запасів, які мають велику ціну та особливі коливання в використанні, а також помірний рівень прогнозованості. Вказані запаси вимагають частого моніторингу їх стану.. Групи AZ, VX і VZ в проведеному дослідженні не було віднесено жодного продукту, тому вони не були вказані в процесі формування матриці. До групи ВУ була віднесена картопля, ця група класифікує запаси які мають середню цінність та окремі змінні тенденції в використанні. Для запасів даної групи достатньо здійснювати періодичний моніторинг рівня утримуваних запасів.

До групи С задано дослідження було віднесено господарський інвентар тара та інструменти, всі запаси цієї групи можуть бути охарактеризовані достатньою стабільністю і ритмічністю у використанні та плануванні, але ця група як правило є мало чисельною, тому для неї доцільним є мінімальний ступінь моніторингу обсягу запасів. Група СУ, до якої було віднесено сіно буряки паливо і т.д., описується помірним вимогами до прогнозованості, але вартість запасів даної категорії її є дуже невеликою і для неї буде вичерпним. Мінімальний ступінь моніторингу.

Група CZ, до якої було віднесено солома та люпин не проявляє ніяких постійних змін у використанні, Тобто їх використання й не прогнозованим хоч вартість таких запасів також незначна тому для даної групи спи доцільно здійснювати мінімальний моніторинг рівня запасів.

3.3. Прогнозування економічної ефективності запропонованих заходів.

Підвищення ефективності функціонування підприємства єдиним питанням управлінської сфери операційної діяльності, яке розглядається як ключове. Ріст ефекту від вкладеної праці є ключовою проблемою ринкової економіки в цілому і це пояснюється тим що для цього вимагається найбільш оптимальне застосування ресурсів різного виду а також їх запасів. Коли мова йде про максимальну віддачу, то в сучасних умовах швидко спливає категорія яка її може забезпечити. Ця категорія - логістичне управління. Сьогодні ефективність і логістика є двома аспектами які забезпечують об'єктивний економічний рух в напрямку досягнення результативних цілей виробничих організацій тому ключові рішення які приймають великі та успішні підприємства, обов'язково включають в себе логістичне забезпечення. Виходячи з мети проведених досліджень, та узагальнивши цифрову інформацію яка має місце в дипломному дослідженні нами було розраховано економічну

ефективність вдосконалення логістичного забезпечення операційне управління виробничими ресурсами, що наведено в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 - Економічна ефективність вдосконалення логістичного забезпечення управління матеріальними ресурсами підприємства

Показники	До вдосконалення (факт - 2019)	Після вдосконалення (план - 2022)	Відхилення плану від факту, +/-
Загальні показники діяльності підприємства			
Площа с.-г. угідь, га	3 239	2 829,1	-409,9
Чисельність працівників, осіб	85	85	-
Товарна продукція, тис. грн.	29762,7	37658,2	7895,5
Виробничі витрати реалізованої продукції, тис. грн.	16702,2	18236,1	1533,9
Матеріаломісткість, грн.	0,99	0,70	-0,29
Матеріаловіддача, грн.	1,01	1,42	0,41
Матеріальні затрати, тис. грн.	16544	21096	4552
Чистий прибуток, тис. грн.	-5808,6	12565,3	18373,9
Економічна ефективність від операційної діяльності			
Виробничих витрат в розрахунку на 1 га с.-г. угідь, тис. грн.	5,16	6,45	1,29
на 1 с.-г. працівника, тис. грн.	198,84	214,54	15,71
Товарна продукція в розрахунку на 1 грн. виробничих витрат, грн.	1,78	2,07	0,28
на 1 га с.-г. угідь, тис. грн.	9,19	13,31	4,12
на 1 с.-г. працівника, тис. грн.	354,32	443,04	88,72
Рівень рентабельності, %	-30,45	44,41	74,86

Виходячи з даних наведених в таблиці, можна зробити висновок, що зниження матеріаломісткості продукції, використання нових матеріалів,

використання вторинних ресурсів і відходів та контроль за збереженням ресурсів є ефективними заходами по вдосконаленню діяльності підприємства.

Дані таблиці свідчать про те, що загальні показники діяльності СФГ «Дубравушка» за рахунок вдосконалень, проведених в дипломній роботі, значно зростуть.

Так, показник товарної продукції збільшиться на 7895,5 тис. грн., при цьому виробничі витрати реалізованої продукції складуть 18236,1 тис. грн., з врахуванням витрат на введення запропонованих покращень і, таким чином, прибуток збільшиться на 18373,9 тис. грн. Наведені показники вплинуть на підвищення результативності діяльності підприємства, рівень рентабельності зросте на 74,86 в.п.

Висновки до розділу 3

1. Для оптимізації витрат на придбання матеріальних ресурсів прийняти до використання ABC-XYZ – аналіз. На основі аналізу було визначено, що такі види ресурсів як сировина і матеріали, швидкозношувані предмети, напівфабрикати та запасні частини і паливо не рекомендуються для власного виробництва. А для власного виробництва та власних потреб рекомендовано виробляти поточні біологічні активи, такі як насіння посадковий матеріал та молодняк.

2. Матеріальні витрати складають в середньому в динаміці за 3 роки 90% всіх операційних витрат, тому дуже важливим є правильне та вміле використання та розпорядження матеріальними запасами. На підприємстві слід запровадити жорстку економію ресурсів та їх раціональне використання. Потрібно знизити матеріаломісткість продукції, впровадити безвідходну та маловідходну технологію виробництва, використовувати нові удосконалені та дешевші матеріали для операційної діяльності підприємства. Після введення цих змін, матеріаловіддача зросте на 0,73, це означає, що на гривню

матеріальних затрат припадати́ме 1,42 грн. готової продукції. Матеріаломісткість таким чином зменшиться на 0,74 і становитиме 0,7 грн.

3. Підвищувати ефективність управлінських рішень щодо формування портфеля замовлень на матеріальні ресурси, виявлення резервів підвищення ефективності використання ресурсів, розробку заходів для їх мобілізації. Замовляти матеріали лише кращої якості та за нижчими цінами, знайти гарного постачальника ресурсів і скласти з ним контракт на постійну поставку необхідної продукції, щоб вона не залежувалась на складах та не псувалася. Це призведе також до економного використання матеріальних ресурсів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На підставі одержаних результатів згідно до виконаних досліджень з вдосконалення логістичного забезпечення управління матеріальними ресурсами в операційній діяльності СФГ «Дубравушка» ми дійшли до певних висновків:

1. В результаті розгляду теоретичних основ управління забезпеченням операційної діяльності підприємства матеріальними ресурсами, було встановлено, що злагоджена операційна система на підприємстві відіграє дуже важливу роль, адже основним призначенням її є створення товарів, виробів чи послуг, які підприємство з вигодою для себе реалізовує на ринку.

2. За підсумками проведеної аналітичної роботи виробничої та економічної діяльності СФГ «Дубравушка» було проаналізовано та вивчено динаміку основних показників операційної діяльності підприємства.

Визначено, що підприємство достатньо забезпечене земельними ресурсами, в 2019 році загальна земельна площа складає 2829,1га. У порівнянні з 2017 загальна земельна площа, площа сільськогосподарських угідь та площа ріллі зменшилась у зв'язку з тим, що частина пайовиків забрала свої земельні ділянки, які знаходились в тимчасовій оренді. Кількість робітників у 2019 році порівняно до 2017 збільшилась на 1,2%.

Середньорічна вартість основних виробничих засобів збільшилась на 32,2%, оборотних засобів зросла на 25,6%. Виручка від реалізації продукції зросла на 39,2%, фондооснащеність та фондоозброєність зросли на 51% та 30% відповідно. Фондовіддача ж у 2019 році порівняно з 2017 зменшилась на 23%. Фондомісткість за цей же період зросла майже на 30%. Норма прибутку склала 74,42% у в.п.

3. Провівши аналіз використання матеріальних ресурсів ми бачимо, що в підприємстві є наступні їх запаси: сировина і матеріали, які зросли у 2019 році порівняно з 2017 на 6%, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби зросли у 2019 році на 93%, витрати на паливо у 2019 році зросли на 34%, запасні частини в 2018 та 2019 році, на суму 79 та 43 тис. грн. відповідно,

поточні біологічні активи, які в 2019 році порівняно з 2017 зросли на 11,22%. На такі зміни також вплинула і інфляція, зовнішні фактори, та внутрішні фактори, а саме зміна технологій вирощування, зміна операційних стратегій та інше.

В складі і структурі операційних витрат найбільшу частку займають матеріальні затрати – 90,92%, витрати на оплату праці займають 4,16%, відрахування на соціальні заходи складають 1,54%, частка амортизації складає 1,38%. Всі інші операційні витрати складають 3,02%. Отже доведено, що матеріальні затрати є найбільш вагомою часткою всіх операційних витрат.

4. В результаті проведення досліджень було обґрунтовано та узагальнено шляхи підвищення ефективності підприємства, а саме покращення операційного управління матеріальними ресурсами в СФГ «Дубравушка». Провівши розрахунок економічної ефективності вдосконалення операційного управління матеріальними ресурсами ми бачимо, що зниження матеріаломісткості продукції, використання нових матеріалів, використання вторинних ресурсів і відходів та контроль за збереженням ресурсів є ефективними заходами по вдосконаленню діяльності підприємства.

Відповідно до проведених досліджень та на основі зроблених висновків пропоную:

1. Для оптимізації витрат на придбання матеріальних ресурсів та їх запасів прийняти до використання ABC-XYZ – аналіз. На основі аналізу було визначено, що такі види ресурсів як сировина і матеріали, швидкозношувані предмети, напівфабрикати та запасні частини і паливо не рекомендуються для власного виробництва. А для власного виробництва та власних потреб рекомендовано виробляти поточні біологічні активи, такі як насіння посадковий матеріал та молодняк.

2. Матеріальні витрати складаються в середньому в динаміці за 3 роки 90% всіх операційних витрат, тому дуже важливим є правильне та вміле використання та розпорядження матеріальними запасами. На підприємстві слід запровадити жорстку економію ресурсів та їх раціональне використання.

Потрібно знизити матеріаломісткість продукції, впровадити безвідходну та маловідходну технологію виробництва, використовувати нові удосконалені та дешевші матеріали для операційної діяльності підприємства. Після введення цих змін, матеріаловіддача зросте на 0,73, це означає, що на гривню матеріальних затрат припадатиме 1,42 грн. готової продукції. Матеріаломісткість таким чином зменшиться на 0,74 і становитиме 0,7 грн.

3. Підвищувати ефективність управлінських рішень щодо формування портфеля замовлень на матеріальні ресурси, виявлення резервів підвищення ефективності використання ресурсів, розробку заходів для їх мобілізації. Замовляти матеріали лише кращої якості та за нижчими цінами, знайти гарного постачальника ресурсів і скласти з ним контракт на постійну поставку необхідної продукції, щоб вона не залежувалась на складах та не псувалася. Це призведе також до економного використання матеріальних ресурсів.

Так, реалізація запропонованих заходів та планових ресурсних стратегій по зниженню матеріаломісткості продукції підприємства у відповідності до проведених розрахунків призведуть до зниження матеріальних витрат на 15% порівняно з 2019 роком.

Після впровадження розроблених заходів у С(Ф)Г «Дубравушка» показники діяльності підприємства зміняться, так, показник товарної продукції збільшиться на 13315,6 тис. грн., при цьому виробничі витрати реалізованої продукції складуть 18236,1 тис. грн., з врахуванням витрат на введення запропонованих покращень і, таким чином, прибуток збільшиться на 5167,1 тис. грн. Відповідно наведені показники вплинуть на підвищення результативності збутової діяльності підприємства і рівень рентабельності, який зросте на 15,84 в.п.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрес О. Г. Основні засоби с.-г. підприємств: стан, класифікація та вартісна оцінка / О. Г. Агрес // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво, - 2017. - №6. – С. 5 – 9
2. Бабенко А. Дослідження вартісних показників продуктивності праці у Дніпропетровському регіоні / А. Бабенко, К. Бондаревська // Україна: аспекти праці. - 2018. - №6. - С. 9-13.
3. Бондина Н. Тенденции эффективности использования материально-технических ресурсов / Н. Бондина // Международный сельскохозяйственный журнал. - 2017. - №3. - С. 20-21.
4. Великодна А.П. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві /А. П. Великодна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – №4. – С. 262-265.
5. Величко О.П. Розвиток логістики в системі менеджменту підприємств аграрної сфери економіки: дис. докт. екон. наук: 08.00.04 / Величко Олександр Петрович. – Чернігів, 2016. – 564 с.
6. Галепа Т. В. Індексація матеріальних запасів сільськогосподарського виробництва / Т. В. Галепа // Економіка АПК. - 2008. - №8.- С. 90-93.
7. Гилка М.Д. Ефективність використання матеріальних запасів сільськогосподарських підприємств / М. Д. Гилка // Економіка АПК. - 2015. - №1. - С. 109-111
8. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу: монографія / Л. В. Городянська. – К.: КНЕУ, 2015. – 224 с.
9. Даниленко А. А. Актуальні питання прямих іноземних інвестицій до України з ЄС (у контексті розширення Євросоюзу на Схід) / А. А. Даниленко // Фінанси України. - 2015. - №1. - С. 127-137.
10. Двоєзерська В.С. Удосконалення обліку відновлення матеріальних запасів/ В.С. Двоєзерська // Держава та регіони. – 2018. – № 4. – С. 160-162.

11. Добіжа Н. В. Відтворення матеріально-технічної бази як основа зростання сільськогосподарського виробництва / Н. В. Добіжа // Економіка АПК. - 2015. - №4. - С. 78-83
12. Закоморна Н.І .Фінансовий механізм формування матеріальних запасів підприємств / Н.І. Закоморна, В.М. Сачек // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2018. – № 1. – С. 19-23.
13. Захарін С. Інвестиційне забезпечення відтворення основних фондів / С. Захарін // Економіка України. - 2008. - №5. - С. 43-51.
14. Збарський В.К. Особисті селянські господарства у формуванні продовольчої безпеки України / В.К. Збарський, О.О. Волошин // Економіка АПК. – 2018. – № 2. – С.22-27.
15. Іванов Є.О. Воспроизводство и использование основных фондов / Є.О. Іванов. – М.: Экономика, 1968. – 215 с.
16. Кахович О.О. Система управління регіональною структурно-інвестиційною політикою / О. О. Кахович // Економіка та держава. – 2017. - №3.- С. 111-113.
17. Казакова Н. Ю. О государственной поддержке инвестирования в воспроизводство основных фондов сельского хозяйства / Н. Ю. Казакова // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. - 2015. - №11. - С. 57-60.
18. Кальченко А. Г. Логістика: Підручник./ А. Г. Кальченко— К.: КНЕУ, 2012.-284 с.
19. Ковальчук І. В. Управління запасами у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств / І.В. Ковальчук, Т.В. Косарева // Економіка АПК. – 2010. – № 7. – С. 86–94.
20. Ковтун К.М. Основи логістики : [Навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни] / Ковтун К.М., Шеремет Н.Ю.; Нац. гірн. ун-т. — Д., 2018. — 117с.

21. Косарева Т.В. Аграрна логістика: сутність та багатоаспектність / Т.В. Косарева // Економіка АПК. – К. : ННЦ "Інститут аграрної економіки". – 2016.– № 10. – С.37-43.
22. Котлер Ф. Основи маркетинга./Ф.Котлер.- М.:«Бизнес-книга», 2015.-699с.
23. Кривешко О. В. Управління збутовою діяльністю підприємств в умовах ринкової трансформації економіки України : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.02.03 / О. В. Кривешко // Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2006. – 19 с.
24. Крикавський Є.В. Логістика: Для економістів: [Підруч. для студ. вищ. навч. закл. напряму «Економіка і підприємництво»] / Є.В. Крикавський / Нац. ун-т «Львів. політехніка» — Львів, 2013. — 447 с.
25. Климова О. С. Амортизаційний фонд як джерело самофінансування сільськогосподарських підприємств / О. С. Климова // Агросвіт. - 2017. - №9. – С. 43-48.
26. Клокар О. Еволюція теорії відтворення факторів виробництва та її особливості в аграрній сфері / О. Клокар // Техніка і технології АПК. - 2017. - №6. - С. 16-21.
27. Клокар О.О. Формування амортизаційної політики відтворення основного капіталу агросфери / О.О. Клокар // Агроінком. – 2018. – № 4-6. – С. 40-46.
28. Корінев В. Л. Сутність та види лізингу для підприємства / В. Л.
29. Мацибора В. І. Економіка підприємства :навч. посіб. для вузів / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. – К.:Каравела, 2015. – 312 с.
30. Маковский А.Л. Некоторые аспекты применения математических методов при решении логистических задач [Текст] / А.Л. Маковский// Держава та регіони , 2016 . – №1 . – С.206-210.
31. Маркетинг и менеджмент : науч. Ид. / Под ред.. Туган-Барановского. – Донецк : ДонГУЭТ, 2001. – 594с.
32. Матвеев Л. А. Информационные системы: поддержка принятия решений: Учеб. пособие /Санкт-Петербург. ун-т экономики и финансов./ Л. А. Матвеев— Спб., 2012. — 241 с.

33. Мосійчук Н.Є. Логістика як чинник підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств [Текст] / Н.Є. Мосійчук, Т.М. Ратошнюк// Науковий вісник Національного аграрного університету . – Київ , 2008 . – Вип. 119 . – С.150-155.
34. Москвітіна Т. Д. Інформаційне забезпечення формування комерційних зв'язків підприємства/ Т. Д. Москвітіна // Сучасні економічні проблеми розвитку підприємництва: 36. наук, праць. - К.: Київ. держ. торг-екон. ун-т, 2018. - 465с.
35. Моголова М.М. Економічні проблеми формування та відтворення основних засобів у сільському господарстві / М.М. Моголова, Г.М. Підлісецький, Я.К. Білоусько // Економіка АПК. – 2018. – № 1. – С.58-66
36. Оваденко В. О. Підвищення ефективності використання та відтворення основних виробничих фондів підприємства: автореферат дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / В. О. Оваденко; Київський нац. екон. ун-т. - К., 2015. - 19 с.
37. Олійник О.В. Державна підтримка матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств / О.В. Олійник, Т.В. Калашнікова // Економіка АПК. – 2018. – № 7. – С.95-101.
38. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / С.Ф. Покропивний. – К. : Хвиля-Прес ; Донецьк : Пошук, 1995. – Т. 1.
39. Полетаев П.И. Впроизводство основных фондов и эффективность сельского хозяйства / П.И. Полетаев – М.: Колос, 1977. – 144 с.
40. Поперечний С. І. Удосконалення організації використання основних виробничих фондів сільськогосподарських підприємств / С. І. Поперечний // Науковий вісник національного аграрного університету. – 2015. – № 120. – С. 216-220.
41. Попов В. Ю. Основні напрями удосконалення фінансових механізмів розподілу в Україні / В. Ю. Попов// Фінанси України. - 2008. - №8.- С. 44-53.
42. Попов В. Ю. Розподіл основних виробничих факторів та їх ефективність у сільському господарстві України /В.Ю.Попов//Науковий вісник НАУ: НАУ. - Київ. - 2015. - Вип. 118. - С.313-316.

43. Романенко М. А. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення / М. А. Романенко // Держава та регіони. - 2008. - №3. - С. 318-321.
44. Сапіга Р.І. Цивільний аутсорсинг військової логістики як чинник національної безпеки / Р.І. Сапіга // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика». – 2010. – № 669. – С. 123–129.
45. Сергеев В.И. Коммерческая логистика в бизнесе: Учебник. / В.И. Сергеев. - М.: ИНФРА-М, 2018. - 608 с.
46. Сергеев В.И. Корпоративная логистика: учебник / В.И. Сергеев. –М.: ИНФРА-М, 2005. – 975с.
47. Семенова Г. А Оцінювання ефективності використання матеріальних запасів в акціонерному товаристві / Г.А. Семенова, О.Ф. Плаксюк // Держава та регіони. - 2017. - №2. - С. 188-191.
48. Сумец А.М. Логистика [Текст] : Теория, ситуации, практич. задания: Учеб. пособ. / А.М. Сумец. – Киев : Хай-Тек Пресс, 2009. – 320 с.
49. Фурсов О. І. Формування організаційно-економічного механізму управління основними засобами в умовах реструктуризації підприємств / О. І. Фурсов // Економіка. – 3. – С.16-20.
50. Хіміч Г. О. Амортизація як складова економічного механізму відтворення основних фондів / Г. О. Хіміч // Агросвіт. - 2018. - №24. - С. 72-76.
51. Хотомлянський О. Одна не безперечна точка зору на природу амортизації / О. Хотомлянський // Економіка України. - 2008. - №10. - С. 79-82.
52. Череп А. В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А. В. Череп, А. А. Клименко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - 3. - № 6. - С. 212-215.
53. Черненко В. І. Сучасний стан , проблеми та перспективи розвитку лізингу в Україні / В. І. Черненко // Економіка та держава. - 2017. - №11. - С. 88-89.
54. Чук О.В. Методика АВС-аналізу виробничих запасів олійно-жирових підприємств [Текст] / О.В. Чук// Агросвіт , 2018 . – №5 . – С.38-40.

55. Чухрай Н.І. Логістичні рішення щодо аутсорсингу / Н.І. Чухрай // Логістика. – 2007. – № 6. – С. 37–39.
56. Шапиро Дж. Моделирование цепи поставок. /Дж. Шапиро. – Питер, 2016. – 181с.
57. Шарчук Т.В. Логістичний аутсорсинг – шлях до оптимізації управління бізнес-процесами на підприємстві / Т.В. Шарчук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія: «Логістика».–2008. № 633 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2008_633/112.pdf
58. Швец И.Б. Управление производственными запасами на предприятии : монография / И.Б. Швец, И.А. Бондарева. - Донецк : НАН України, ИЕП, 2008. – 182 с.
59. Шрайбфедер Дж. Эффективное управление запасами / Дж. Шайбфедер; [пер. с англ. Ю. Орлова]. – 2-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2011. – 304 с.
60. Юдіна О. І. Економічний зміст ресурсів у забезпеченні розвитку промислового виробництва / О. І. Юдіна // Держава та регіони. - 3. - №5. - С. 184-188.

ДОДАТКИ

Додаток А

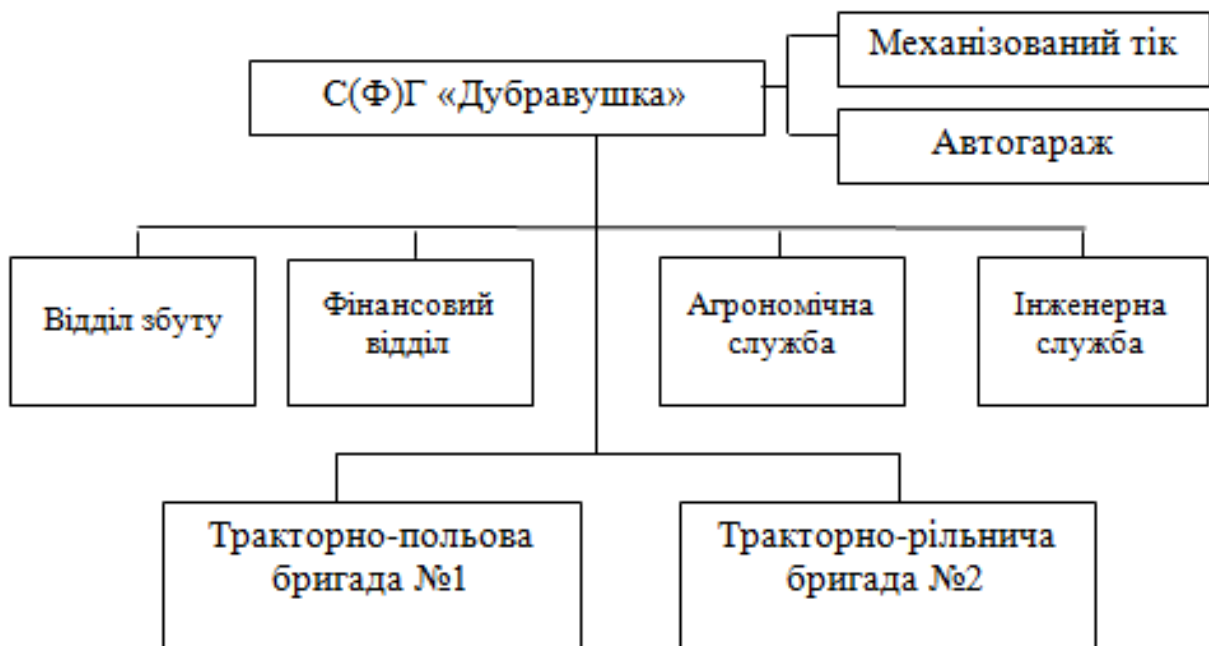

Схема організаційної структури С(Ф)Г «Дубравушка» за 2020 рік

Додаток Б

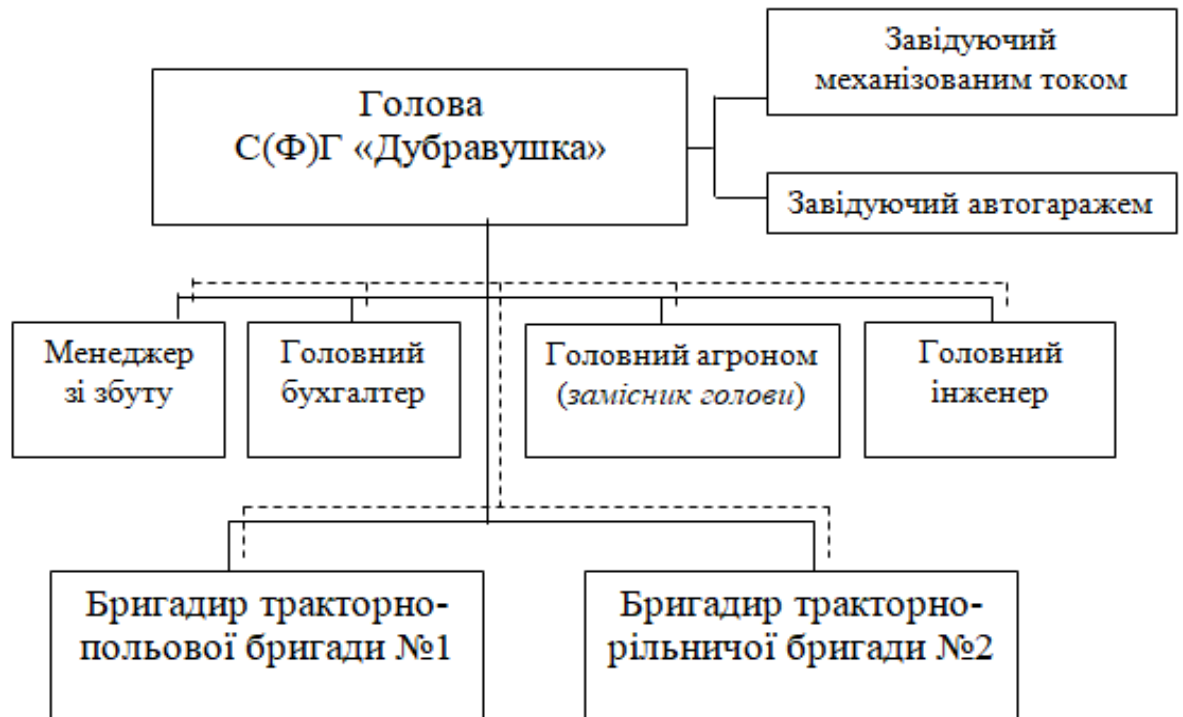

Схема структури управління С(Ф)Г «Дубравушка» за 2020 рік

Додаток В

Забезпеченість та ефективність використання основних фондів

Показники	2017	2018	2019	2019 у % до 2017
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	5769	7290	7629	132,24
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	9799	14834	12307	125,59
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	23911	37103	33294	139,24
Фондооснащеність, тис. грн.	1,78	2,25	2,70	151,40
Фондоозброєність, тис. грн.	68,68	90,00	89,75	130,69
Фондовіддача, грн.	2,87	3,85	2,21	77,02
Фондомісткість, грн.	0,35	0,26	0,45	129,84
Коефіцієнт обороту оборотного капіталу	4,50	5,69	4,31	95,93
Тривалість одного обороту оборотного капіталу, днів	80,04	63,22	83,43	104,24
Матеріаловіддача, грн.	1,01	1,03	0,69	68,61
Матеріаломісткість, грн.	0,99	0,97	1,44	145,74
Припадає оборотних виробничих фондів на 1000 грн. основних, грн.	1698,56	2034,84	1613,19	94,97
Норма прибутку, %	-37,31	81,48	37,11	74,42

Додаток Д

Основні показники виробничо-фінансової діяльності підприємства

Показники	2017	2018	2019	2019 у % до 2017
Загальна земельна площа, га	3239	3239	2829	87,34
в т.ч. сільськогосподарські угіддя	3239	3239	2829	87,34
із них: рілля	3137	3137	2829	90,18
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, т. грн.	5769	7290	7629	132,24
Середньорічна вартість оборотних засобів, т. грн.	9799	14834	12307	125,59
Середньорічна чисельність працівників, чол.	84	81	85	101,19
Виручка від реалізації продукції, т. грн.	23911	37103	33294	139,24
Урожайність основних с/г культур, ц /га				
озима пшениця	44,69	52,35	29,44	65,89
кукурудза на зерно	39,88	70,94	68,17	170,95
ячмінь озимий	33,30	35,10	-	-
ячмінь ярий	24,60	42,57	18,73	76,13
соняшник	19,57	39,30	31,14	159,10
ріпак озимий	25,00	19,88	22,47	89,87
Продуктивність с/г тварин:				
свиней	1,33	1,7	2,06	154,89
Економічна ефективність інтенсифікації:				
Отримано на 100 га с/г угідь, тис. грн.				
валової продукції	511,37	866,67	596,30	116,61
товарної продукції	547,22	851,38	860,44	157,24
прибутку	-179,33	556,57	261,50	440,84
Отримано товарної продукції, грн., на:				
100 грн. основних виробничих фондів с/г призначення	307,23	378,27	319,08	103,86
1 грн. виробничих витрат	1,06	0,96	1,40	131,96
одного середньорічного робітника	211,00	340,45	286,38	135,72
на 1 люд.-год.	112,63	192,88	158,85	141,04
Рівень рентабельності, %	-30,45	60,66	28,57	59,02 в.п.

Товарність основних видів сільськогосподарської продукції

Показники	2017			2018			2019			РТ 2019 у в.п. до РТ 2017
	ВП, тис. грн.	ТП, тис. грн.	РТ,%	ВП, тис. грн.	ТП, тис. грн.	РТ,%	ВП, тис. грн.	ТП, тис. грн.	РТ,%	
Озима пшениця	5092,3	4993,8	98,07	7112,5	6503,6	91,44	2942,1	4171,8	141,80	43,73
Кукурудза на зерно	1609,9	1337,6	83,09	3865,7	2326,8	60,19	1615,4	3733,7	231,13	148,05
Ячмінь озимий	1567,6	1477,8	94,27	1687,5	1808,7	107,18	-	-	-	-
Ячмінь ярий	858,7	790,6	92,07	890,2	890,2	100,00	1323,8	1450,8	109,59	17,52
Соняшник	3172,4	3659,4	115,35	8196	6904,1	84,24	7132,1	8423,9	118,11	2,76
Ріпак озимий	2130	2130	100,00	3248,2	3248,2	100,00	780,3	780,3	100,00	0,00
М'ясо свиней	2132,3	1841	86,34	3071,4	4286,6	139,57	3076,2	3027,6	98,42	12,08

Рівень інтенсифікації

Показники	2017	2018	2019	2019 у % до 2017
1. Припадає на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.:				
1.1. основних фондів	178,11	225,07	269,66	151,40
1.2. виробничих витрат	515,66	884,39	614,44	119,16
1.3. амортизації основних фондів	515,66	884,39	614,44	119,16
2. Одержано на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.:				
2.1. валової продукції	511,37	866,67	596,30	116,61
2.2. товарної продукції	547,22	851,38	860,44	157,24
2.3. валового доходу	738,22	1145,51	1176,84	159,42
2.4. чистого доходу	615,19	954,58	980,70	159,41
3. Одержано валової продукції, грн.:				
3.1. на 1 люд.-год.	8,84	15,90	9,36	105,85
3.2. на 1 робітника	197,18	346,56	198,47	100,65
4. Припадає на 1 га ріллі:				
4.1. поточних виробничих витрат, тис. грн.	5,32	9,13	6,14	115,40
4.2. вартість добрив, тис. грн.	0,52	0,74	0,66	128,92
5. Урожайність, ц/га:				
5.1. Озима пшениця	44,69	52,35	29,44	65,88
5.2. Кукурудза на зерно	39,88	70,94	68,17	170,94
5.3. Ячмінь озимий	33,30	35,10	-	-
5.4. Ячмінь ярий	24,60	42,57	18,73	76,14
5.5. Соняшник	19,57	39,30	31,14	159,12
5.6. Ріпак озимий	25,00	19,88	22,47	89,88
6. Одержано на 1 га ріллі, тис. грн.:				
6.1. валової продукції рослинництва	4,60	7,97	4,88	105,99
6.2. товарної продукції рослинництва	4,59	6,91	6,56	143,03
7. Рівень рентабельності, %	-30,45	60,66	28,57	59,02